

QVAESTIONES TRAGICAE

DISSERTATIO INAVGVRALIS
QVAM AMPLISSIMI PHILOSOPHORVM VRATISLAVIENSIVM ORDINIS CONSENSV ET AVCTORITATE AD SVMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES RITE IMPETRANDOS VNA CVM THESIBVS
DIE XXX MENSIS APRILIS ANNI MCMVIII HORA XII
PVBLICE DEFENDET

KVRT WITTE
POSNANIENSIS

ADVERSARII ERVNT
DR. THIELSCHER, PRIV. DOC.
DR. ZIEGLER, PRIV. DOC.

VRATISLAVIAE
TYPIS OFFICINAE H. FLEISCHMANN
MCMVIII

Impressa est dissertatio consensu amplissimi philosophorum Vratislaviensium ordinis.

De dissertatione probanda ad ordinem rettulit F. SKUTSCH.

Examen rigorosum habitum est die XII. mensis Februarii MCMVIII.

Paul Thielscher

Konrat Ziegler

amicis

Caput I.

Quicumque confert, quot dramata qui hodie versus faciunt poetae quotque poetae tragici Graeci scaenae commiserint, admirari debet, quanto plures fabulas illis hi scripserint. Cuius rei quidnam causae sit in universum videtur inter viros doctos constare. Iam Gustavus Freytag in libro qui 'die Technik des Dramas' inscribitur de tragoedia Graeca ita iudicavit (ed. alterius, Lps. 1872, p. 2): '*Gerade ein ausgebildetes System von Detailvorschriften, eine sichere in nationaler Gewohnheit wurzelnde Beschränkung in Wahl der Stoffe und Bau der Stücke sind zu verschiedenen Zeiten die beste Hülfe der schöpferischen Kraft gewesen. Ja sie sind, so scheint es, notwendige Vorbedingung jener reichlichen Produktivität, welche uns in einigen Perioden der Vergangenheit räthselhaft und unbegreiflich erscheint*' [1]). In tali iudicio quamvis in universum laudando non acquiescendum est. Summa enim rei cognita haec altera quaestio oritur, quae aut qualia singula praecepta vel artificia fuerint, quae poetis illud adiumentum in fabulis componendis afferrent. Quam quidem rem his proximis temporibus aggressi viri docti non nequiquam laborem susceperunt [2]). Namque praeterquam quod hoc uno modo de

---

[1]) Cf. etiam quae Wilamowitzius adnotavit in 'Kultur der Gegenwart' I 8[1] p. 235 '*Bewusste Kunstübung, Regel und Mache herrscht nur zu sehr bei den Griechen.*'

[2]) Hae maxime commentationes afferendae sunt: Dieterich, Schlafscenen auf der attischen Bühne, Mus. Rhen. 46, 1891, p. 25

poetarum ratione fabulas conscribendi edocemur et quod nisi ea ratione perspecta de tragicis eorumque arte recte iudicari nequit, aliis quoque rebus eiusmodi commentationes videntur emolumento et utilitati esse. Nonnunquam enim hac via incedentibus nobis contingere potest, ut artificiis ex integris fabulis indagatis nitamur in deperditis dramatis restituendis. Ad quam rem plane ac dilucide cognoscendam liceat mihi exemplum aliquod adiungere. Euripides in eis quas manibus tenemus fabulis ter virgines, semel puerum deis immolandos induxit: Macariam in Heraclidis, Polyxenam in Hecuba, Iphigeniam in Iphigenia Aulidensi, Menoeceum in Phoenissis. Quae actiones omnes inter se simillimae sunt: (1) immolatio per vates (Heraclid. 403. Iph. Aul. 89. Phoen. 911), in Hecuba fabula per Achillem mortuum (40. 110) postulatur; (2) parentes affinesve liberos tueri vel flebilibus cum lamentis ne ad mortem abducantur impedire student (Heraclid. 543. Hec. 251. Iph. Aul. 900. 1146. Phoen. 919); (3) victimae ultro immolandas sese offerunt (Heraclid. 500. Hec. 342. Iph. Aul. 1368. Phoen. 985). E deperditis vero fabulis Euripideis cum aliae tum Phrixus immolationem praebebant; argumentum huius dramatis et Hygini fabula altera et eis continetur quae Apollodorus in bibliotheca 1,9,1 perhibet:

Apollod. 1,9,1: τῶν δὲ Αἰόλου παίδων Ἀθάμας δυναστεύων Βοιωτίας ἐκ Νεφέλης τεκνοῖ παῖδα μὲν Φρῖξον, θυγατέρα δὲ Ἕλλην. αὖθις δὲ Ἰνὼ γαμεῖ, ἐξ ἧς αὐτῷ Λέαρχος καὶ Μελικέρτης ἐγένοντο. ἐπιβουλεύουσα δὲ Ἰνὼ τοῖς Νεφέλης τέκνοις ἔπεισε τὰς γυναῖκας τὸν πυρὸν φρύγειν. γῆ δὲ πεφρυγμένους πυροὺς δεχομένη καρποὺς ἐτησίους οὐκ ἀνεδίδου. διὸ πέμπων ὁ Ἀθάμας εἰς

---

sqq.; Pulcinella p. 9 sqq.; H. Harries, Tragici Graeci qua arte in describenda insania usi sint, Diss. Kiliae, 1891; C. Haym, De puerorum in re scaenica Graecorum partibus, Diss. phil. Hal. vol. 13. pars 4, 1897; Detscheff, De tragoediarum Graecarum conformatione scaenica ac dramatica, Diss. Gottingae 1904; Dieterich in Pauly-Wissowa, R.-E. s. v. Euripides; W. Felsch, Quibus artificiis adhibitis poetae tragici Graeci unitates illas et temporis et loci observaverint, Breslauer Philologische Abhandlungen, vol. 9, pars 4.

Δελφοὺς ἀπαλλαγὴν ἐπυνθάνετο τῆς ἀφορίας. Ἰνὼ δὲ τοὺς πεμφθέντας ἀνέπεισε λέγειν ὡς εἴη κεχρησμένον παύσεσθαι τὴν ἀκαρπίαν, ἐὰν σφαγῇ Διὶ ὁ Φρῖξος. τοῦτο ἀκούσας Ἀθάμας συναγκαζόμενος ὑπὸ τῶν τὴν γῆν κατοικούντων τῷ βωμῷ παρέστησε Φρῖξον κτλ.

Hyg. fab. 2: *Ino, Cadmi et Hermionae filia, cum Phrixum et Hellen ex Nebula natos interficere voluisset, iniit consilium cum totius generis matronis et coniuravit, ut fruges in sementum quas darent torrerent, ne nascerentur: ita ut, cum sterilitas et penuria frugum esset, civitas tota partim fame partim morbo interiret. De ea re Delphos mittit Athamas satellitem, cui Ino praecepit, ut falsum responsum ita referret: si Phrixum immolasset Iovi, pestilentiae fore finem. Quod cum Athamas se facturum abnuisset, Phrixus ultro ac libens pollicetur se unum civitatem aerumna liberaturum. Itaque cum ad aram cum infulis esset adductus et pater Iovem comprecari vellet* etc.

Apparet Phrixum mactandum eodem similive modo ab Euripide inductum esse atque victimas in Heraclidis, Hecuba, Iphigenia Aulidensi, Phoenissis fabulis immolandas: (1) Ino Apollinem iussisse simulat Phrixum necari; (2) Athamas pater pariter atque Iolaus, Hecuba, Agamemno, Creo[1]) vehementer recusat, ne filius interficiatur[2]); (3) Phrixus sponte morti sese offert[3]). Haec sufficiant: plura in Heraclidis, Hecuba, Iphigenia Aulidensi, Erectheo[4]), Phrixo eodem modo ab Euripide tractata esse facile videbunt, qui accuratiorem in eam rem quaestionem instituent.

---

[1]) Eodem pertinet persona Erecthei in Euripidis dramate cognomini; cf. Wecklein, Sitzungs-Berichte der bayr. Akademie 1890, I p. 8.

[2]) Videtur poeta aliquem de plebe induxisse cum rege de Phrixo necando disceptantem, quo inter alia recte, ut opinor, Hartungus (Euripides restitutus vol. II p. 146) rettulit fragmentum 829 N.[2]

[3]) Huc spectat fragmentum 833.

[4]) Cf. adnotatio 1.

Sequitur, ut alius rei eiusque non levidensioris brevem mentionem faciamus, quae una cum artificiis tragicorum indagatis efficitur. Comoediam Atticam quam dicunt recentiorem ex tragoedia enatam esse in universum constat. Quae opinio videtur explicationis indigere neque ambig potest quem ad modum intellegenda sit: tota enim quae inter haec duo poeseos genera intercedit ratio in eo posita est, quod poetae comici artificia tragicis probata in comoedias receperunt. Quod quidem quam verum sit, luculentissime liquet [1]). Quae cum ita sint, de ratione illa, qua comoedia recentioris aetatis cum tragoedia coniuncta est, eo rectius nos iudicaturos esse putaverim, quo accuratius artificia apud tragicos usitata investigaverimus. Placet hic quoque observationem quandam subiungere. De senum Euripideorum personis Wilamowitzius ad Herculis v. 107 (II[2] p. 28) haec adnotavit: '*Wenn Euripides Greise einführt, so charakterisiert er sie dadurch, dass ihnen das Gehen schwer fällt, oder dass sie gar bei einiger Aufregung zu Boden fallen, und er trägt die Farbe für unser Gefühl zu stark auf (Peleus Andr. 555. 1077. Kadmos u. Teiresias Bakch. 364 der Pfleger des Agamemnon El. 490, Iolaos Herakl. 602, 731, der Pfleger des Erechtheus Ion 727. 739. 1172, aus der Parodos eines Greisenchores ist fgm. adesp. 25)*' [2]). Quod si tenemus, non casu evenisse iudicabimus, ut senes eundem in modum inducti apud Plautum quoque reperiantur, velut in Menaechmis 753, ubi socer alterius Menaechmi haec loquens in scaenam prodit:

Vt aetas meast atque ut hoc usus factost,
Gradum proferam, progrediri properabo.

---

[1]) Vix opus est de artificiis velut ἀναγνωρίσεως vel supplicum ad aras deorum confugientium monere, quae pariter in Euripidis atque in Plauti usu sunt; cf. Leo, Plautinische Forschungen p. 144; Dieterich, Pulcinella p. 9.

[2]) Addo Tyndareum in Oreste fabula (456. 474. 629). Eiusmodi senes Aristophani in comoediis (velut in Acharnis) ludibrio fuisse nemo nescit; cf. Dieterich in Pauly-Wissowa R.-E. vol. VI p. 1276.

Sed id quam mihi facile sit, haud sum falsus.
Nam pernicitas deserit: consitus sum
Senectute: onustum gero corpus: vires
Reliquere. ut aetas malast, mers mala ergost.
Nam res plurumas pessumas, quom advenit, fert.
Quas si autumem omnis, nimis longus sermost.

Haec omnia si nobiscum reputamus, operae pretium nos facturos esse concedendum est, si certum quoddam genus actionum quae frequentissime apud tragicos inveniuntur accuratius indagandum nobis proponemus: eas scaenas dico in quibus poetae supplices induxerunt. Atque quo melius intellegatur, quae actiones mihi in animo sint, ex ingenti exemplorum numero nonnulla affero:

1. Aesch. Suppl. 347 sqq. Filiae Danai regem Argivorum implorant, ut a filiis Aegypti sese defendat.

2. Soph. Ai. 485 sqq. Tecmessa Aiacem orat et obtestatur, ne mortem sibi consciscens ipsam filiumque parvulum deserat.

3. Soph. Oed. Col. 237 sqq. Antigone senibus Coloneis supplicat, ne Oedipum a filiis Thebis eiectum a finibus suis repellant.

4. Soph. Oed. Col. 728 sqq. Creo a Thebanis iussus omni ope et opera Oedipodi persuadere studet, ut domum revertatur.

5. Soph. Oed. Col. 1254 sqq. Polynices exsul cum exercitu adversus Thebas et Eteoclem fratrem profecturus Oedipum obsecrat, ut secum faciat, quia Apollo vaticinatus sit eum, a quo pater staturus sit, victurum esse.

6. Soph. Phil. 468 sqq. Philoctetes Neoptolemi genibus accidit, ne in insula deserta se relinquat.

7. Soph. Phil. 927 sqq. Idem a Neoptolemo supplicibus precibus contendit, ut arcum dolo ereptum sibi restituat.

8. Eur. Andr. 529 sqq. Andromache una cum filiolo Menelaum suppliciter orat, ne se interficiat; eadem Pelei genibus advoluta ab eo petit, ut a Menelao se tueatur (559 sqq.).

9. Eur. Andr. 891 sqq. Hermione timore Neoptolemi Delphis versantis perturbata Orestem omnibus precibus implorat, ut in patriam seu quocumque velit se abducat.

10. Eur. Hec. 251 sqq. Hecuba Ulixem Polyxenam ad mortem abducturum suppliciter precatur, ut filiae parcat.

11. Eur. Hec. 736 sqq. Eadem multis cum lamentis ab Agamemnone petit, ut sibi liceat mortem Polydori Polymestorem ulcisci.

12. Eur. Hel. 894 sqq. Helena Theonoae persuadet, ut suam ac Menelai fugam Theoclymenum celet; preces Helenae Menelaus quamvis invitus excipit 947 sqq.

13. Eur. Heraclid. 181 sqq. Iolaus pro Alcmena Herculisque liberis auxilium Demophontis, regis Atheniensium, conatur impetrare.

14. Eur. Iph. Aul. 900 sqq. Clytaemestra ad preces descendens Achillem orat, ut Iphigeniam tueatur.

15. Eur. Iph. Aul. 1146 sqq. Clytaemestra et Iphigenia ab Agamemnone petunt et summis opibus contendunt, ut filiae parcat.

16. Eur. Iph. Taur. 1056 sqq. Iphigenia mulieres, ex quibus chorus constat, obtestatur, ut suam ac fratris fugam occultent.

17. Eur. Cycl. 285 sqq. Vlixes Polyphemum precatur, ut suae et sociorum vitae parcat.

18. Eur. Med. 292 sqq. Medea Creonti persuadere studet, ne ipsam cum filiis Corintho expellat; id posteaquam non impetravit, ut unum saltem diem remanere sibi liceat orat.

19. Eur. Med. 708 sqq. Medea precibus supplicibus efficit, ut Aegeus se eam regno suo recepturum esse iure iurando affirmet.

20. Eur. Or. 640 sqq. Orestes a Menelao precibus contendit, ut se ab Argivis defendat.

21. Eur. Phoen. 1595 sqq. Oedipus misericordiam Creontis qui illum domo patriaque expulsurus est movere studet.

His exemplis, quorum numerum, quamvis locos gravioris tantum momenti attulerimus, non parvum esse vides, enarratis ad rem ipsam accedentes, quae artificia poetae in talibus scaenis effingendis secuti sint, quaeramus. Quod quidem aggressi primo obtutu, si scaenas perlustramus, complurium ex iis commune esse cognoscimus, quod ex tribus partibus constant:

Eur. Hec. 251 sqq. (10).
I. Oratio Hecubae 251—295;
II. Chorus neminem tam duro animo esse dicit, quin precibus Hecubae commoveatur 296—298;
III. Responsum Vlixis 299—331.

Eur. Heraclid. 181 sqq. (13).
I. Oratio Iolai 181—231;
II. Chorus suas cum Iolai precibus iungit 232—235;
III. Responsum Demophontis 236—252.

Eur. Iph. Aul. 1211 sqq. (15).
I. Oratio Iphigeniae 1211—1252;
II. Chorus omnes Agamemnonis aerumnas Helenae nuptiis deberi monet 1253—1254;
III. Responsum Agamemnonis 1255—1275.

Eur. Or. 640 sqq. (20).
I. Oratio Orestis 640—679;
II. Chorus Menelaum orat, ut Oresti opituletur 680—681;
III. Responsum Menelai 682—716.

In his scaenis, quas pro multis paucas attulisse sufficiat, orationes petentium nonnullis versibus a choro dictis excipi videmus, qua re evenisse patet, ut totae scaenae in tres partes dividerentur. Quodsi praeterea in exemplis allatis non solum supplicum, verum etiam eorum qui implorantur orationes viginti fere vel triginta versus amplecti consideramus, iam apparet poetas (atque imprimis Euripidem) in his quoque scaenis saepius illa ratione deverbia disponendi usos esse, quam legitimum in eis tragoediarum partibus locum habuisse scimus, ubi personae inter sese

altercantes vel disceptantes inducebantur[1]). Qua re cognita accuratiorem in scaenas ipsas quaestionem instituemus ita, ut primum de precibus petentium, deinde de versibus chori petentes excipientis, tum de orationibus eorum qui orantur dicamus.

Iam ad preces petentium aggrediamur. Sed antequam indagemus, quomodo orationes, quas supplices habere solent, compositae sint, nonnulla minoris momenti praemonere opus est. Ac primum quidem precum formas grammaticas, tum verba quibus vis precandi inest, tertio loco mores quosdam a supplicibus observatos paucis tractabimus.

Prima quam statuimus quaestio breviter solvitur. Etenim quia precum quae ad homines mitti solent formas grammaticas easdem fere esse intellegitur atque precum quibus di invocantur, deque his commentationes iam exstant satis accuratae[2]), sufficiat gravissimas formas enumerare. Petentes usurpant

1) imperativum (cf. Aesch. Suppl. 347. Eur. Hec. 286. 842), qua in re fieri consentaneum est, ut quorundam verborum imperativi saepius legantur; in his

οἴκτιρε Soph. Phil. 507. El. 1411. Ai. 510. Eur. Med. 344. Iph. Aul. 985. El. 672. Bacch. 1120,
οἴκτιρον Soph. Trach. 1070. Eur. Hec. 287. Or. 1341. Med. 711. Andr. 893[3]),
ἐλέησον Soph. Phil. 501. 967,
πείθου Soph. Trach. 1228. El. 1015,
πιθοῦ Soph. Oed. R. 649. 1064. 1484. Oed. Col. 1181. 1441. Eur. Hec. 402. 842. Or. 1101,
πείσθητι Soph. Phil. 485. El. 986,

---

1) Cf. de eo artificio Dieterich, Pauly-Wissowa R-E. vol. VI p. 1273 et commentationes illo loco allatas.

2) Cf. imprimis Adami, De poetis scaenicis Graecis hymnorum sacrorum imitatoribus, Jahrbücher für class. Philologie, Suppl.-Bd. 26, 1901, p. 213; Ausfeld, De Graecorum precationibus quaestiones, ibid. Suppl.-Bd. 28, 1903, p. 503; Ziegler, De precationum apud Graecos formis quaestiones selectae, Diss. Vratislaviae 1905.

3) Differentia quae inter formas οἴκτιρε et οἴκτιρον exstat in eo posita est, quod verbum subsequens aut consona aut vocali inchoatur.

2) imperativum praesentis cum particula μή coniunctum Soph. Oed. R. 1064. Eur. Or. 659,

3) coniunctivum aoristi cum particula μή coniunctum Soph. Phil. 933,

4) verbum precandi, unde infinitivus preces continens pendet Eur. Hel. 1024.

Saepissime autem (5) imperativus (sive coniunctivus cum particula μή coniunctus) in usum vocatur, cui verbum precandi aut praecedit aut proxime subiungitur:

Soph. Oed. R. 649 πιθοῦ θελήσας φρονήσας τ' ἄναξ, λίσσομαι. 1064. Ai. 368. Eur. Suppl. 60. Hel. 900;

Soph. Oed. Col. 142 μή μ' ἱκετεύω, προσίδητ' ἄνομον. Phil. 932. 1183. Oed. Col. 241 518. Eur. Hec. 96. El. 302. 332. Ion. 454. Or. 255;

Soph. Phil. 932 ἀπόδος, ἱκνοῦμαί σ', ἀπόδος, ἱκετεύω, τέκνον. Oed. Col. 275. Ai. 588. El. 136. Eur. Herc. 321;

Soph. El. 1009 sqq. ἀλλ' ἀντιάζω . . . κατάσχες ὀργήν.

In omnibus quae quinto loco attulimus exemplis imperativo (vel prohibitivo) cum verbo precandi coniuncto unam sententiam effici patet; unde contingit, ut hos locos recte interpungamus:

Aesch. Suppl. 748 μόνην δὲ μὴ πρόλειπε, λίσσομαι, πάτερ.[1])

Eur. Troad. 1042 sqq.

ΕΛ μή, πρός σε γονάτων, τὴν νόσον τὴν τῶν θεῶν
προσθεὶς ἐμοὶ κτάνῃς με, συγγίγνωσκε δέ.
ΕΚ μηδ' οὓς ἀπέκτειν' ἥδε συμμάχους προδῷς,
ἐγὼ πρὸ κείνων καὶ τέκνων σε λίσσομαι.[2])

Sequitur, ut de verbis quibus vis precandi inest pauca addamus. Maxime in tragicorum usu sunt λίσσεσθαι, ἱκετεύειν, ἱκνεῖσθαι, ἄντεσθαι, αἰτεῖσθαι, ἀντιάζειν[3]). Raro προσκυνεῖν, quod

---

[1]) Falso Weilius interpungit . . . . . πρόλειπε·

[2]) Perperam editores (Nauck, Wecklein, Murray) interpungunt v. 1044 . . . . . προδῷς·

[3]) Vide locos supra congestos. Cf. praeterea Dindorf, Lexicon Aeschyleum, Lps. 1873; Ellendt-Genthe, Lexicon Sophocleum,

saepius apud tragicos de dis venerandis usurpatur[1]), in precibus ad homines missis exstat velut in Euripidis Oreste, ubi unus de Helenae servis Phrygiis omnibus precibus Orestem orat et obtestatur, ut vitae suae parcat:

1507 προσκυνῶ σ', ἄναξ, νόμοισι βαρβάροισι προσπίτνων,

ad quae Orestes sic respondet:

1508 οὐκ ἐν Ἰλίῳ τάδ' ἐστίν, ἀλλ' ἐν Ἀργείᾳ χθονί[2]).

Ex omnibus his verbis in unum ἱκετεύειν accuratius inquirendum est. Hoc enim, praeterquam quod saepius absolute adhibetur (cf. Soph. Phil. 932. 1181. Oed. Col. 142. 241. 518. Eur. Hec. 97. Herc. 1207. Suppl. 68. 283. Hel. 981. El. 302. Ion. 468), accusativum regit seu personae, seu rei, seu personae et rei; vide exempla:

ἱκετεύειν τινά Soph. Oed. R. 41. Oed. Col. 1326. 1414. Eur. El. 332. Hec. 276. Or. 255. 527. 797. Med. 854. 971. Iph. Aul. 1002. 1015. Cycl. 286. Hec. 752. Andr. 537. Hel. 825. 1024. Suppl. 42. Ion. 452,
ἱκετεύειν τι Eur. Or. 673. Iph. Aul. 462. Hel. 799. Med. 338,
ἱκετεύειν τινά τι Eur. Hel. 939[3]).

Praeterea ἱκετεύειν uno loco apud Euripidem cum genetivo personae iungitur:

Iph. Aul. 1241 sqq. (Iphigenia:)

ἀδελφέ, μικρὸς μὲν σύ γ' ἐπίκουρος φίλοις,
ὅμως δὲ συνδάκρυσον, ἱκέτευσον πατρὸς
τὴν σὴν ἀδελφὴν μὴ θανεῖν. αἴσθημά τοι
κἂν νηπίοις γε τῶν κακῶν ἐγγίγνεται.

Lps. 1872; Euripidis opera omnia, vol. 9 (Index verborum), Glasguae 1821; Nauck, Tragicae dictionis index, Petropoli 1892, s. v. v.

[1]) Soph. Oed. Col. 1654. El. 1374. fr. 672. fr. adesp. 62.

[2]) Adde alterum locum in Sophoclis Oedipode rege; Oedipus Tiresiam adloquitur 326 sq.

μὴ πρὸς θεῶν φρονῶν γ' ἀποστραφῇς, ἐπεὶ
πάντες σε προσκυνοῦμεν οἵδ' ἱκτήριοι.

[3]) Liceat adnotare ἱκετεύειν, cum vim obtestandi per aliquem vel aliquid habet, cum praepositionibus πρός (Eur. Med. 854) vel ἀντί (Soph. Oed. Col. 1326) vel cum mero genetivo (Eur. Hec. 752) coniungi; cf. Kühner-Gerth, Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache II, 1[3] p. 349 adn. 8.

ἰδοὺ σιωπῶν λίσσεταί σ' ὅδ', ὦ πάτερ.
ἀλλ' αἴδεσαί με καὶ κατοίκτιρον βίον.
ναί, πρὸς γενείου σ' ἀντόμεσθα δύο φίλω.
ὁ μὲν νεοσσός ἐστιν, ἡ δ' ηὐξημένη.
ἓν συντεμοῦσα πάντα νικήσω λόγον.
τὸ φῶς τόδ' ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν,
τὰ νέρθε δ' οὐδέν.

Veri est simillimum versum 1242 ab Euripide, ut pote qui ἱκετεύειν cum solo accusativo personae videatur struxisse, abiudicandum esse. Quo accedit, quod Weckleinius[1]) versus 1241—1248 delendos esse censet, et quia versus 1248 atque 1249 parum apte inter se cohaereant, et quia omnes huius fabulae loci, quibus Orestes parvulus inducitur, interpolatori debeantur. De hac Weckleini sententia infra iudicabimus; iam videamus, qua re, quicumque versum 1241 pepigit, adductus sit, ut verbum cum novo casu coniungeret. Elucet novicium usum verbi ex analogia alius verbi vim precandi habentis exstitisse cuius legitima erat cum genetivo coniunctio. Id quoniam in solum δεῖσθαι cadit, ἱκετεύειν τινός per analogiam verbi δεῖσθαί τινος usurpatum esse crediderim. Rem ita sese habere vel eo comprobatur, quod frequentissime apud scriptores prosae orationis phrases ἱκετεύειν καὶ δεῖσθαι vel δεῖσθαι καὶ ἱκετεύειν inveniuntur; cf. Plat. apol. 34 C. ἐδεήθη τε καὶ ἱκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων. Phaed. 114 A. Euthyd. 282 B. Demosth. 21,7 δέομαι οὖν ὑμῶν ἁπάντων ὦ ἄνδρες δικασταὶ καὶ ἱκετεύω. 24,52. 27,68. 30,32. 36,57. 37,14. 42,19. 32. 43,84. 45,1. 85. 46,28. 47,43. 56,4. 58,3. 27. 59,81. 85. Relinquitur, ut quaeramus, quibus temporibus mos ἱκετεύειν cum genetivo personae struendi natus sit vel quando maxime viguerit. Sed de his certi quicquam indagari nequit, quia vel in lexicis nostris[2]) huius usus unum illud exemplum ex Iphigenia Aulidensi affertur. Sed ut ad versum 1242 et Weckleini de vv. 1241—1248 iudicium redeamus, nescio

[1]) Über die Umarbeitung der Aulischen Iphigenie des Euripides, Zeitschrift für die österr. Gymnasien 29 p. 732.

[2]) Cf. H. Stephanus, Thesaurus linguae Graecae 4, p. 570.

an quem in vv. 1241—1248 delendis illud offendat, quod iam Herondas, ut Skutschius me monet, videtur versum 1245 imitatus esse mim. III 86

ἰδού, σιωπῶ, μή με, λίσσομαι, κτείνῃς.

Qui ergo Weckleinio adstipulantur, haud scio an facere non possint, quin Herondam versus 1241—1248 paullo post Euripidis mortem factos in editione sua legisse ponant[1]); id quamvis fieri potuisse negari nequeat, satis habemus novicium usum verbi ἱκετεύειν in versu 1242 investigavisse[2]).

Quaestionibus de precum ad homines missarum formis grammaticis et verbis precandi absolutis tertio loco, ut propositum est, de moribus quibusdam petentium disseramus. Gravissimus eorum mos apud veteres ille fuit, ut genibus eius acciderent, cui supplicabant[3]). Quam actionem poetae tragici verbis πίπτειν — πίτνειν, προσπίπτειν — προσπίτνειν significare solent. Prius autem, quam ad rem ipsam aggrediamur, de formis verborum πίτνειν et προσπίτνειν pauca praemoneo. Locos quibus formae inveniuntur, Weckleinius collegit[4]). Eum si sequimur, legitur

πίτνειν metri causa[5]) apud Aeschylum 6ies, apud Sophoclem nusquam, apud Euripidem 23ies[6]),

---

[1]) Facile autem fieri potest, ut Herondam non Iph. Aul. 1245, sed similem quendam versum ante oculos habuisse ponamus.

[2]) Vide etiam infra.

[3]) Cf. Sittl, Die Gebärden der Griechen und Römer, Lps. 1890, 163 sq. 282 sq.

[4]) Curae criticae, Jahrbücher für cl. Philologie, Suppl.-Bd. 9, 1877/78 p. 171 sq.

[5]) Verbum versui trimetro ita inseri solet, ut prior syllaba alteram, quartam, sextam thesin expleat.

[6]) Aesch. Sept. 759. Ag. 1128. 1582. Cho. 36. 1056. Eum. 515. Eur. Alc. 103. 626. Andr. 1149. 1152. 1225. Hec. 23. Hel. 1093. Heraclid. 77. Herc. 78. 858. Suppl. 285. 691. Hipp. 576. Iph. Taur. 48. Med. 55. 863. 1256. 1270. Or. 1538. Troad. 463. Phoen. 1415. 1472. fr. 262,3.

metri ratione non habita apud Aeschylum nusquam, apud Sophoclem nusquam, apud Euripidem 7ies[1]),

προσ- (εἰσ-, ἐμ-, συμ-) πίτνειν metri causa apud Aeschylum 5ies, apud Sophoclem bis, apud Euripidem 15ies[2]),

metri ratione non habita apud Aeschylum semel, apud Sophoclem ter, apud Euripidem 8ies[3]).

Exemplis comprobatur poetas verbum πίτνειν eiusque composita in tragoedias introduxisse metro adductos[4]). Qua in re recte diiudicanda ad illud animum adverti opus est, quod προσπίτνειν metri ratione non habita saepius quam πίτνειν reperitur. Accedit, quod προσπίτνειν iam Aeschylus et Sophocles exhibent metro non iubente, simplex πίτνειν autem citra necessitatem metricam unus Euripides videtur usurpasse. Neque huc non facit, quod paenultima verbi πίτνειν uno (Eur. Herc. 1006), verbi προσπίτνειν autem quinque locis (Aesch. Pers. 152. Soph. El. 1380. Eur. Andr. 537. Troad. 762. Phoen. 293) positione producitur. Ad quas res explanandas Weckleinius affert formas verborum πίτνειν et προσπίτνειν interdum metri solius gratia in usum vocari; nonnunquam autem fieri, ut propria quaedam significatio eis (atque praecipue verbo προσπίτνειν) insit; sed virum doctum ipsum conferamus: l. c. p. 171 'De usu harum formarum duo discernere licet: nam forma πίτνειν aut metri causa poetae tragici eadem qua πίπτειν usi sunt aut tem-

---

1) Alc. 1059. Andr. 358. 573. Hel. 894. Suppl. 165. Med. 1195. Herc. 1006.

2) προσπίτνειν Aesch. Pers. 461. Soph. Oed. Col. 1754. Eur. Alc. 164. 403. Bacch. 1115. Hec. 274. El. 221. 576. Herc. 1208. 1379. Suppl. 10. Med. 1266. Phoen. 924. 1278. 1429; ἐμπίτνειν Aesch. Suppl. 119. 130. Ag. 1175. 1468. Soph. Ai. 58; συμπίτνειν Eur. Hec. 846. 966.

3) προσπίτνειν Aesch. Pers. 152. Soph. El. 453. 1380. Phil. 485. Eur. Alc. 183. Hel. 64. Med. 1205. Phoen. 293. 1433. Andr. 537. Troad. 762; εἰσπίτνειν Eur. Troad. 751.

4) De formatione verbi πίτνω (πιτνέω) vide Bechtel, die Hauptprobleme der indogermanischen Lautlehre seit Schleicher, Göttingen 1892, p. 113.

perata cadendi significatione, ut vel tarditatem vel decorem vel mollitiem quandam cadendi depingat' et infra p. 172 'Maxime autem propria vis formae πίτνειν eo comparet, quod significatione amplectendi et ad genua procumbendi προσπίτνειν (προπίτνειν), non προσπίπτειν usurpari solet'. Quam explicationem perversam esse apparet. Nec dubitari potest, qua via ad rem recte diiudicandam incedi debeat. Tragicis — id quod primo obtutu perspicitur — verbi πίπτειν imprimis formae spondiacae, verborum προσ-(εἰσ-, ἐμ-, συμ-)πίπτειν maxime formae molossicae usui erant. Quoniam vero alterae versui trimetro, qualis in tragicorum usu erat, quinque locis inseri poterant[1]), alterae autem duobus tantummodo[2]), poetae ea ipsa re adducti primum προσπίτνειν pro προσπίπτειν, aliquanto post πίτνειν pro πίπτειν auxilio arcessiverunt. Verba προσπίτνειν et πίτνειν, posteaquam aliquamdiu non nisi metri ratione habita usurpata sunt, paulatim, etiamsi metrum non cogebat, in usum vocabantur. Hinc factum esse patet, ut vel in tragoediis, quae ad nostram aetatem pervenerunt, formae verbi προσπίτνειν saepius quam verbi πίτνειν reperiantur et versu non iubente et, quoniam sedem habebant in trimetro vetustiorem, paenultima positione producta.

His cognitis unde profecti sumus redeuntes locutiones, quibus petentes genibus eius ad quem preces diriguntur se advolventes vel genua eius manu tangentes[3]) uti solent, perlustremus:

προσπίπτειν (προσπίτνειν) γόνυ τινός Eur. Hec. 339. 737. Andr. 165. Iph. Aul. 900. Hel. 947. Suppl. 10[4]),

---

[1]) ⏓ — ⏑ — | ⏓ — ⏑ — | ⏓ — ⏑ ⏓ [arcs above: 1, 2, 4; arcs below: 3, 5]

[2]) ⏓ — ⏑ — | ⏓ — ⏑ — | ⏓ — ⏑ — [arcs above: 1, 2]

[3]) Sittl, l. l. p. 168. 282 sq.

[4]) Forma γόνυ, ut vox vocali terminata in duas syllabas breves desinens, plerumque apud tragicos finem trimetri explet; cf. Witte, Singular und Plural, Lpz. 1907, p. 61; plura de his vocibus verborumque formis in altero huius commentationis capite afferam.

πίπτειν πρὸς γόνυ Eur. Suppl. 44,
προσπίπτειν πρὸς γόνυ Eur. Herc. 79,
ἀμφιπίτνειν γόνυ Eur. Suppl. 279,
πίπτειν (πίτνειν) ἀμφὶ γόνυ Eur. Hec. 787. Hel. 894,
προσπίπτειν ἀμφὶ γόνυ Eur. Herc. 1208,
προσπίπτειν γόνασι Soph. Phil. 485. Eur. Or. 1332. Herc. 986[1]),
πίπτειν πάρος γονάτων Eur. Andr. 573,
πίπτειν περὶ γοόνασιν Eur. Suppl. 285,
πίπτειν ἐς γούνατα Soph. Oed. Col. 1607,
γόνασι σῶμα ἐξάπτειν Eur. Iph. Aul. 1216,
γονάτων ἐξαρτᾶσθαι Eur. Iph. Taur. 363,
ἅπτεσθαι γονάτων Eur. Hec. 245,
γονάτων θιγγάνειν Eur. Or. 382,
γόνατα χρῴζειν Eur. Phoen. 1625,
γόνυ περιπτύσσειν Eur. Iph. Aul. 992,
περὶ γόνυ χεῖρας βάλλειν Eur. Or. 1415,
ἀμφὶ γόνυ χεῖρας ἑλίσσειν Eur. Phoen. 1622,
γόνυ ἀμπίσχειν χερί Eur. Suppl. 165,
γόνασιν ὠλένας προστιθέναι Eur. Andr. 895,
γονάτων ἔπι χεῖρα βάλλειν Eur. Suppl. 272.

Praeterea nonnunquam evenit, ut petentes eum, ad quem preces mittunt, per genua obsecrent; cf. Eur. Med. 853. Iph. Taur. 1070. Aristoph. Ach. 414. Equ. 1297. Pac. 1113. Eodem referendi sunt hi loci:

Eur. Hipp. 606. ΙΠ. οὐ μὴ προσοίσεις χεῖρα μηδ' ἅψῃ πέπλων
ΤΡ. ὦ πρός σε γονάτων, μηδαμῶς μ' ἐξεργάσῃ.
ΙΠ. . . .

Eur. Hel. 1236 ΘΕΟΚ. μεθίημι νεῖκος τὸ σόν, ἴτω δ' ὑπόπτερον.
ΕΛ. πρός νύν σε γονάτων τῶνδ', ἐπείπερ εἶ φίλος,
ΘΕΟΚ. . . .

Phoen 923. Andr. 892. Troad. 1042.

In versibus quos memoravimus verba πρός σε γονάτων explicationis indigent. Videtur phrasis enata esse ex

---

[1]) Inter singularem γόνυ et pluralem γούνατα (γόνατα) nullam differentiam intercedere videmus praeterquam quod numeri usurpantur, prout versus iubet; cf. Sittl, l. c. p. 163.

verbis πρός σε γονάτων λίσσομαι (ἱκετεύω, ἱκνοῦμαι)[1]), qua in sententia verbum precandi ellipsi quam dicunt paulatim omittebatur[2]).

Deinde vero supplices quos orant per alias quoque partes corporis hic illic obtestantur, e. c.

per manum dexteram Soph. Oed. R. 760. Eur. Hipp. 605. Iph. Taur. 1068. Aristoph. Thes. 936,
per barbam Eur. Suppl. 277,
per mentum Soph. El. 1208. Eur. Heraclid. 227. Med. 65. Iph. Aul. 1247,
per barbam et manum dexteram Eur. Iph. Aul. 909,
per barbam et genu Eur. Med. 709,
per genu et capillos Eur. Phoen. 923,
per genas et genu Eur. Iph. Taur. 1069,
per barbam, genu, manum dexteram Eur. Herc. 1208, Suppl. 279,
per genu, mentum, manum dexteram Eur. Hec. 753.

His exemplis enumeratis Andromachae versus 572 sqq. liceat adscribere. Illic Andromache Peleum adloquitur:

ἀλλ' ἀντιάζω σ', ὦ γέρον, τῶν σῶν πάρος
πίτνουσα γονάτων, χειρὶ δ' οὐκ ἔξεστί μοι
τῆς σῆς λαβέσθαι φιλτάτης γενειάδος, . . .

Andromache quamvis Pelei barbam tangere cupiens ne id faciat, vinculis impeditur.

Perventum est ad orationes quas supplices apud tragicos habere solent. Quoniam quicumque orat summis viribus eum contendere liquet, ut exaudiatur, in hac commentationis parte imprimis quaeramus necesse est, quomodo petentes preces suas instituant, ut quae optant assequantur. Quodsi

[1]) Vox enclitica σε, ut fieri solet, secundum legem Wackernagelianam alterum enuntiati locum occupat; cf. Plaut. Bacch. 905 per te, ere, opsecro deos immortales; Ter. Andria 588 per te deos oro et nostram amicitiam; Sen. Herc. F. 1183.

[2]) Non casui tribuendum esse iudico, quod πρός σε γονάτων ter in stichomythia legitur (Eur. Hipp. 607. Hel. 1237. Phoen. 923), ubi perfacile fieri poterat, ut sententiae mutilarentur.

id spectantes preces perlustramus, duo genera causarum invenimus quibus supplices usi eos quos obtestantur movere student, ut petita efficiant. Nonnunquam peculiares quasdam afferunt causas quae singulis occasionibus oblatis quamvis idoneae alibi repeti nequeunt. Quo genere causarum saepius alterum, quod statuendum est, in usum vocatur: locos communes dico, qui ad res varias ac diversas comprobandas idonei frequentissime adhiberi poterant. De his solis iam disputabimus.

I. Rhetores Graecos in exordio (προοιμίῳ) quod vocatur orationis maxime illud spectavisse notum est, ut benevolentiam iudicum aliorumve auditorum sibi compararent[1]). Pariter supplices apud poetas tragicos diligentissime operam navare videmus, ut ii, quos oraturi sunt, benigne aurem advertant et benevolentiam sibi praestent.

1. Atque primum quidem blande eos adloquuntur:

Aesch. Suppl. 423 (Danaidum chorus ad regem Argivorum):
μηδ' ἴδῃς μ' ἐξ ἑδρᾶν πανθέων
ῥυσιασθεῖσαν, ὦ
πᾶν κράτος ἔχων χθονός.

Soph. El. 134 (Electra ad chorum):
ἀλλ' ὦ παντοίας φιλότητος ἀμειβόμεναι χάριν,
. . . ἱκνοῦμαι.

Soph. El. 986 (Electra ad Chrysothemin):
ἀλλ' ὦ φίλη, πείσθητι.

Soph. El. 1410 (Clytaemestra ad Orestem):
ὦ τέκνον τέκνον,
οἴκτιρε τὴν τεκοῦσαν.

Soph. Oed. R. 14 (sacerdos ad Oedipum):
ἀλλ' ὦ κρατύνων Οἰδίπους χώρας ἐμῆς,
ὁρᾷς μὲν ἡμᾶς ἥλικοι προσήμεθα
βωμοῖσι τοῖς σοῖς.
40 νῦν τ', ὦ κράτιστον πᾶσιν Οἰδίπου κάρα,
ἱκετεύομέν σε.
46 ἴθ', ὦ βροτῶν ἄριστ', ἀνόρθωσον πόλιν.

---

1) Volkmann, Die Rhetorik der Griechen und Römer², Lps. 1885, p. 128 sqq.

Soph. Oed. Col. 237 (Antigone ad chorum):
ὦ ξένοι αἰδόφρονες . . . ἱκετεύομεν.
ibid. 843 (Antigone ad chorum):
ἀφέλκομαι δύστηνος, ὦ ξένοι ξένοι[1]).
Eur. Andr. 530 (Molossus ad Menelaum):
ὦ φίλος
φίλος, ἄνες θάνατόν μοι[1]).
ibid. 891 (Hermione ad Orestem):
ὦ ναυτίλοισι χείματος λιμὴν φανεὶς
'Αγαμέμνονος παῖ, . . . οἴκτιρον.
Eur. Hec. 286 (Hecuba ad Ulixem):
ἀλλ', ὦ φίλον γένειον, αἰδέσθητί με,
οἴκτιρον.
ibid. 841 (Hecuba ad Agamemnonem):
ὦ δέσποτ', ὦ μέγιστον Ἕλλησιν φάος,
πιθοῦ.
Eur. Suppl. 113 (Admetus ad Theseum):
ὦ καλλίνικε γῆς 'Αθηναίων ἄναξ,
Θησεῦ, . . . ἱκέτης . . . ἥκω.
163 ἀλλ' ὦ καθ' Ἑλλάδ' ἀλκιμώτατον κάρα,
ἄναξ 'Αθηνῶν.
ibid. 277 (mulieres ad Theseum):
πρός σε γενειάδος, ὦ φίλος, ὦ δοκιμώτατος Ἑλλάδι,
ἄντομαι.
Eur. Iph. Aul. 903 (Clytaemestra ad Achillem):
ἀλλ' ἄμυνον, ὦ θεᾶς παῖ.
Eur. Iph. Taur. 1056 (Iphigenia ad chorum):
ὦ φίλταται γυναῖκες, εἰς ὑμᾶς βλέπω.
Eur. Cycl. 286 (Ulixes ad Polyphemum):
ἡμεῖς δέ σ', ὦ θεοῦ ποντίου γενναῖε παῖ,
ἱκετεύομεν.

Huc porro refero versum quendam apud Priscianum (II 305,3) sub nomine Phrynichi traditum

ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν, μή μ' ἀτιμάσας γένῃ,

quem Meineke (F.C.G. II p. 605) poetae comico, Nauck (T. G. F.² p. 725) poetae tragico tribuit. Comicis videntur eiusmodi tragicorum loci ludibrio fuisse; cf. Aristoph. Ach.

---

[1]) Cf. Soph. El. 1410 (vide supra p. 21).

462 sq. ἀλλ', ὦ γλυκύτατ' Εὐριπίδη, τουτὶ μόνον, δός μοι χυτρίδιον σπογγίῳ βεβυσμένον. Lysist. 872. Nub. 110[1]).

2. Non raro blanditiae, quibus petentes animos eorum quos obsecrant ad benevolentiam allicere conantur, complures versus continent[2]), cuius rei primum exemplum Aeschyli Supplices perhibent, ubi Danai filiae regem Argivorum, qui optata eorum efficere dubitat, his laudibus efferunt:

370 σύ τοι πόλις, σὺ δὲ τὸ δάμιον,
πρύτανις ἄκριτος ὤν,
κρατύνεις βωμόν, ἑστίαν χθονός,
μονοψήφοισι νεύμασιν σέθεν,
μονοσκήπτροισι δ'ἐν θρόνοις χρέος
πᾶν ἐπικραίνεις· ἄγος φυλάσσου.

Deinde vero speciminis causa Euripidis Hecubae fabulae versus 287 sqq. afferamus, ubi Hecuba ab Ulixe petit, ut Graeci eandem quam Troia expugnata misericordiam Polyxenae et ipsi tribuant:

ἐλθὼν δ'εἰς 'Αχαιικὸν στρατὸν
παρηγόρησον, ὡς ἀποκτείνειν φθόνος
γυναῖκας, ἃς τὸ πρῶτον οὐκ ἐκτείνατε
βωμῶν ἀποσπάσαντες, ἀλλ' ᾠκτίρατε.

Bis laudes ab hospitibus suppliciter orantibus prolatae non ad unam personam, sed ad urbem Athenas spectant: hunc in modum sine ullo negotio poetae effecerunt, ut patria in scaena celebraretur:

Eur. Heraclid. 189 sqq. (Iolaus ad praeconem Eurysthei):

ἢ τὸν Ἑλλήνων ὅρον

---

[1]) Adde quod apud Plautum et Terentium quoque petentes in precibus epitheta non solum afferre, sed etiam cumulare solent; cf. e. c. Plaut. Cornic. fr. 6 te obsecro, Lyde, pilleum meum, mi sodalis, mea salubritas. Asin. 664 sq. Ter. Eun. 95.

[2]) Cf. Anaxim. rhet. p. 67, 7 Sp.-H.: ἔπειτα τοὺς ἀκούοντας ἐπαίνῳ θεραπευτέον, δικαίως καὶ νουνεχῶς τοὺς λόγους, ὡς εἰώθασι, δοκιμάζειν. ibid. p. 86,2 χρὴ δὲ καὶ τοὺς δικαστὰς ἐπαίνῳ θεραπεῦσαι, ὡς δικασταὶ δίκαιοι καὶ δεινοί εἰσι.

φεύγειν δικαιοῦθ᾽ ὅστις ἂν τἄργος φύγῃ;
οὔκουν Ἀθήνας γ᾽ · οὐ γὰρ Ἀργείων φόβῳ
τοὺς Ἡρακλείους παῖδας ἐξελῶσι γῆς.
οὐ γάρ τι Τραχὶς οὐδ᾽ Ἀχαιικὸν τάδε
πόλισμ᾽, ὅθεν σὺ τούσδε τῇ δίκῃ μὲν οὔ,
τὸ δ᾽ Ἄργος ὀγκῶν, οἷάπερ καὶ νῦν λέγεις,
ἤλαυνες ἱκέτας βωμίους καθημένους.

Eur. Suppl. 184 sqq. (Admetus ad Theseum):

τάχ᾽ οὖν ἂν εἴποις· Πελοπίαν παρεὶς χθόνα
πῶς ταῖς Ἀθήναις τόνδε προστάσσεις πόνον;
ἐγὼ δίκαιός εἰμ᾽ ἀφηγεῖσθαι τάδε.
Σπάρτη μὲν ὠμὴ καὶ πεποίκιλται τρόπους,
τὰ δ᾽ ἄλλα μικρὰ κἀσθενῆ· πόλις δὲ σὴ
μόνη δύναιτ᾽ ἂν τόνδ᾽ ὑποστῆναι πόνον·
τά τ᾽ οἰκτρὰ γὰρ δέδορκε καὶ νεανίαν
ἔχει σὲ ποιμέν᾽ ἐσθλόν · οὗ χρείᾳ πόλεις
πολλαὶ διώλοντ᾽ ἐνδεεῖς στρατηλάτου.

3. Eodem, ut opinor, pertinet, quod petentes in eo quem implorant u n o salutem suam positam esse nonnunquam confirmant; quae cogitatio, quo maiorem gravitatem assequatur, sexies in fine orationis locum habet:

Soph. Oed. Col. 1344 (Polynices ad Oedipum):

καὶ ταῦτα σοῦ μὲν ξυνθέλοντος ἔστι μοι
κομπεῖν, ἄνευ σοῦ δ᾽οὐδὲ σωθῆναι σθένω.

Eur. Iph. Aul. 915 (Clytaemestra ad Achillem):

ἢν δὲ τολμήσῃς σύ μου
χεῖρ᾽ ὑπερτεῖναι, σεσώσμεθ᾽· εἰ δὲ μή, οὐ σεσώσμεθα.

Eur. Andr. 575 (Andromache ad Peleum):

ῥῦσαί με πρὸς θεῶν· εἰ δὲ μή, θανούμεθα
αἰσχρῶς μὲν ὑμῖν, δυστυχῶς δ᾽ ἐμοί, γέρον·

Eur. Or. 1342 (Electra ad Hermionam):

ἴθ᾽ εἰς ἀγῶνα δεῦρ᾽, ἐγὼ δ᾽ ἡγήσομαι·
σωτηρίας γὰρ τέρμ᾽ ἔχεις ἡμῖν μόνη.

Eur. Iph. Taur. 1073 (Iphigenia ad chorum):

φθέγξασθε . . . μὴ γὰρ αἰνουσῶν[1]) λόγους
ὄλωλα κἀγὼ καὶ κασίγνητος τάλας·

---

[1]) Scil. ὑμῶν.

Eur. Suppl. 188 (Admetus ad Theseum):

τὰ δ' ἄλλα μικρὰ κἀσθενῆ· πόλις δὲ σὴ
μόνη δύναιτ' ἂν τόνδ' ὑποστῆναι πόνον[1]).

Praeterea cf. Soph. Ai. 518 (Tecmessa ad Aiacem):

τίς δῆτ' ἐμοὶ γένοιτ' ἂν ἀντὶ σοῦ πατρίς;
τίς πλοῦτος; ἐν σοὶ πᾶσ' ἔγωγε σῴζομαι.

Eur. Iph. Taur. 1056 (Iphigenia ad chorum):

ὦ φίλταται γυναῖκες, εἰς ὑμᾶς βλέπω,
καὶ τἄμ' ἐν ὑμῖν ἐστιν ἢ καλῶς ἔχειν
ἢ μηδὲν εἶναι καὶ στερηθῆναι πάτρας.

Similem cogitationem videtur Philoctetes in Sophoclis cognomini fabula exprimere: 500 sq.

νῦν δ', εἰς σὲ γὰρ πομπόν τε καὐτὸν ἄγγελον
ἥκω, σὺ σῶσον, σύ μ' ἐλέησον, κτἑ.

II. Altero genere locorum communium petentes, ut consentaneum est, animos eorum quos obtestantur ad miserationem commovere student. Iam meminimus veteres in ἐπιλόγῳ orationum quibus in iudicio se defendebant nunquam praetermisisse misericordiam iudicum captare[2]). Id quibus locis communibus efficiendum sit, imprimis videtur Thrasymachus Chalcedonius exposuisse in libro qui Ἔλεοι inscribebatur[3]). Scriptorum vero, quorum quidem libri aetatem tulerint, cum alii tum Anaximenes in a. rhet. p. 77,10 et 96,20 Sp.-H., Aristoteles in a. rhet. B 8 p. 1385 b 11,

---

[1]) Admetus dicit funus septem ducum ante Thebas interfectorum curandum. Totum locum p. 24 adscripsi. Quoniam veri est simillimum cogitationem 'Nemo me praeter te servare potest' sicut in Oed. Col. 1344. Iph. Aul. 915. Andr. 575. Or. 1342. Iph. Taur. 1073 ita etiam in Suppl. 189 orationem petentis terminavisse, nescio an Dindorf, Kirchhoff, Wecklein versus 190—192 recte ab Euripide abiudicaverint.

[2]) Volkmann l. c. p. 272.

[3]) Qui liber ab Aristotele laudatur rhet. Γ 1 p. 1404 a 14: οἷον Θρασύμαχος ἐν τοῖς ἐλέοις (vide etiam Plat. Phaedr. 267 c: τῶν γε μὴν οἰκτρογόων ἐπὶ γῆρας καὶ πενίαν ἑλκομένων λόγων κεκρατηκέναι τέχνῃ μοι φαίνεται τὸ τοῦ Χαλκηδονίου σθένος . . .); cf. Spengel, Συναγωγὴ τεχνῶν sive artium scriptores, Stuttg. 1828, p. 95 sqq.

Cicero de inv. I 55,106, Apsines in a. rhet. p. 306, 17 Sp.-H. similes locos afferunt. Neque scio an non casui tribuendum sit, quod Euripides saepius eosdem qui in his scriptis reperiuntur locos communes exhibuit.

1. Rhetores imprimis praescribebant, ut qui misericordiam auditorum commoturi essent, de fortuna fallaci eos admonerent; cf. Cic. de inv. I 55. 106 '. . . primum animum auditoris mitem et misericordem conficere oportet . . . id locis communibus efficere oportebit, per quos fortunae vis in omnes et hominum infirmitas ostenditur, qua oratione habita graviter et sententiose maxime demittitur animus hominum et ad misericordiam comparatur, cum in alieno malo suam infirmitatem considerabit'. Cuius loci in petentium orationibus haece exempla exstant:

Soph. Phil. 501 (Philoctetes ad Neoptolemum):

σύ μ' ἐλέησον, εἰσορῶν
ὡς πάντα δεινὰ κἀπικινδύνως βροτοῖς
κεῖται παθεῖν μὲν εὖ, παθεῖν δὲ θἄτερα.
χρὴ δ' ἐκτὸς ὄντα πημάτων τὰ δείν' ὁρᾶν,
χὤταν τις εὖ ζῇ, τηνικαῦτα τὸν βίον
σκοπεῖν μάλιστα, μὴ διαφθαρεὶς λάθῃ.

Eur. Suppl. 269 (matres supplices ad Theseum):

τῶν γὰρ ἐν βροτοῖς
οὐκ ἔστιν οὐδὲν διὰ τέλους εὐδαιμονοῦν.

Eur. Hec. 282 (Hecuba ad Ulixem):

οὐ τοὺς κρατοῦντας χρὴ κρατεῖν ἃ μὴ χρεών,
οὐδ' εὐτυχοῦντας εὖ δοκεῖν πράξειν ἀεί.

Eodem pertinet fragmentum 716 ex Euripidis Telepho fabula petitum:

σὺ δ' εἴκ' ἀνάγκῃ καὶ θεοῖσι μὴ μάχου·
τόλμα δὲ προσβλέπειν με καὶ φρονήματος
χάλα. τά τοι μέγιστα πολλάκις θεὸς
ταπείν' ἔθηκε καὶ συνέστειλεν πάλιν.

Haec verba Telephi fuisse supplicibus precibus efflagitantis, ut Achilles iram comprimeret probabiliter coniecit Hartung, Euripides restitutus I p. 209.

Cum hoc loco communi alter arte cohaeret de quo Anaximenes l. c. p. 96,12 sqq. ita dicit: demonstrandum esse ὡς . . . ἀναξίως δυστυχοῦμεν . . . διεξιόντες, τίνων ἀγαθῶν ἐστερήμεθα . . .; cf. Cic. l. c. 55.107: 'Deinde . . . locus est misericordiae, per quem, quibus in bonis fuerint et nunc quibus in malis sint, ostenditur; Apsin. p. 312,2: ἐλεεινοὶ μὲν γάρ εἰσι καὶ οἱ ὁπωσοῦν δυστυχοῦντες, ἐλεεινότεροι δὲ εἶναι δοκοῦσιν οἱ ἐκ λαμπρᾶς εὐδαιμονίας συμφοραῖς μεγάλαις χρώμενοι. Huius loci exempla in petentium orationibus non rara sunt:

Eur. Hec. 284 (Hecuba ad Ulixem):

κἀγὼ γὰρ ἦ ποτ', ἀλλὰ νῦν οὐκ εἴμ' ἔτι,
τὸν πάντα δ' ὄλβον ἦμαρ ἕν μ' ἀφείλετο.

ibid. 809 (Hecuba ad Agamemnonem):

τύραννος ἦ ποτ', ἀλλὰ νῦν δούλη σέθεν,
εὔπαις ποτ' οὖσα, νῦν δὲ γραῦς ἄπαις θ' ἅμα,
ἄπολις, ἔρημος, ἀθλιωτάτη βροτῶν.

Eur. Suppl. 165 (Admetus ad Theseum):

πίτνων πρὸς οὖδας
πολιὸς ἀνήρ, τύραννος εὐδαίμων πάρος.

Hic brevem mentionem adiungere liceat fragmenti cuiusdam adespoti. Apud Achillem Tatium enim haec leguntur (τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα 5,17,2): διεβαδίζομεν τοὺς ὀρχάτους τῶν φυτῶν καὶ ἐξαίφνης προσπίπτει τοῖς γόνασιν ἡμῶν γυνὴ χοίνιξι παχείαις δεδεμένη . . . χιτῶνα ἀνεζωσμένη ἄθλιον πάνυ, καὶ 'ἐλέησόν με', ἔφη, 'δέσποινα, γυνὴ γυναῖκα, ἐλευθέραν μέν, ὡς ἔφυν, δούλην δὲ νῦν, ὡς δοκεῖ τῇ τύχῃ'. καὶ ἅμα ἐσιώπησεν κτλ. Nauckius, qui verba

ἐλευθέραν μέν, ὡς ἔφυν, δούλην δὲ νῦν

trimetrum explere animadverteret, fragmentis adespotis ea inseruit[1]).

Restat, ut tertium locum apud Ciceronem l. c. 55. 108 allatum memoremus: 'Sextus, per quem praeter spem in miseriis demonstratur esse, et, cum aliquid exspectaret, non modo id non adeptum esse, sed in summas miserias inci-

---

[1]) **Cf. etiam infra p. 84.**

disse.' Exemplum huc spectans semel reperitur apud Euripidem in Iph. Aul. 905, ubi Clytaemestra mortem filiae deprecans Achillem sic implorat:

σοὶ καταστέψασ' ἐγώ νιν ἦγον ὡς γαμουμένην,
νῦν δ' ἐπὶ σφαγὰς κομίζω.

2. Deinde rhetores praescribebant, ut petentes miseriam suam pluribus depingerent; cf. Anaxim. l. c. p. 77,13: δεῖ δὲ . . . οὓς ἐθέλεις ἐλεεινοὺς ποιεῖν . . . ἐπιδεικνύειν αὐτοὺς ἢ κακῶς πεπονθότας ἢ πάσχοντας ἢ πεισομένους, ἐὰν μὴ οἱ ἀκούοντες αὐτοῖς βοηθῶσιν (cf. p. 96,12)[1]. Cic. l. c. 55.107: 'Secundus (scil. locus), qui in tempora tribuitur, per quem, quibus in malis fuerint et sint et futuri sint demonstratur'. Atque revera trium locorum exempla orationes petentium apud tragicos praebent.

a) Petentes quibus in malis fuerint, exponunt. Gravissimum huiusmodi exemplum in Euripidis Iphigenia Aulidensi exstat, ubi Clytaemestra, ut animum Agamemnonis ad misericordiam commoveat, conqueritur, quibus iniuriis ab illo ipso affecta sit.

1148 πρῶτον μέν, ἵνα σοι πρῶτα τοῦτ' ὀνειδίσω,
ἔγημας ἄκουσάν με κἄλαβες βίᾳ,
τὸν πρόσθεν ἄνδρα Τάνταλον κατακτανών,
βρέφος τε τοὐμὸν σῷ προσουρίσας πάλῳ,
μαστῶν βιαίως τῶν ἐμῶν ἀποσπάσας κτλ.

Similiter in Phoenissis Oedipus, cum Creo patria eum expulsurus sit, pristina mala sua enarrat, ut ille misereatur:

1595 ὦ μοῖρ', ἀπ' ἀρχῆς ὥς μ' ἔφυσας ἄθλιον
καὶ τλήμον', εἴ τις ἄλλος ἀνθρώπων ἔφυ.
ὃν καὶ πρὶν εἰς φῶς μητρὸς ἐκ γονῆς μολεῖν,
ἄγονον 'Απόλλων Λαΐῳ μ' ἐθέσπισεν
φονέα γενέσθαι πατρός· ὦ τάλας ἐγώ.

---

[1]) Vide etiam ll. sqq.: ἐὰν δὲ ταῦτα μὴ ἐνῇ, δεικτέον ὑπὲρ ὧν λέγεις ἀγαθῶν ἐστερημένους, ὧν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἢ τοῖς πλείστοις μέτεστιν, ἢ ἀγαθοῦ μηδέποτε τετυχηκότας ἢ μὴ τυγχάνοντας ἢ μὴ τευξομένους, ἐὰν μὴ νῦν οἱ ἀκούοντες οἰκτείρωσιν.

ἐπεὶ δ' ἐγενόμην, αὖθις ὁ σπείρας πατὴρ
κτείνει με νομίσας πολέμιον πεφυκέναι·
. . . . πέμπει δέ με
μαστὸν ποθοῦντα θηρσὶν ἄθλιον βοράν·
. . . .
1608 κτανὼν δ' ἐμαυτοῦ πατέρ' ὁ δυσδαίμων ἐγὼ
ἐς μητρὸς ἦλθον τῆς ταλαιπώρου λέχος,
παῖδάς τ' ἀδελφοὺς ἔτεκον, οὓς ἀπώλεσα,
ἀρὰς παραλαβὼν Λαΐου καὶ παισὶ δοὺς κτλ.

Eodem nescio an referendum sit, quod nonnunquam qui Troia expugnata reversi suam vel affinis cuiusdam mortem deprecantur, bellum Troianum respicientes mortuorum numerum iam satis magnum esse monent; cf.

Eur. Cycl. 304 (Ulixes ad Polyphemum):
ἅλις δὲ Πριάμου γαῖ' ἐχήρωσ' Ἑλλάδα,
πολλῶν νεκρῶν πιοῦσα δοριπετῆ φόνον,
ἀλόχους τ' ἀνάνδρους γραῦς τ' ἄπαιδας ὤλεσεν
πολιούς τε πατέρας.

Eur. Hec. 277 (Hecuba ad Ulixem):
μή μου τὸ τέκνον ἐκ χερῶν ἀποσπάσῃς,
μηδὲ κτάνητε · τῶν τεθνηκότων ἅλις.

b) Petentes, quibus in malis sint enarrant (cf. Cic. l. c. 55.109 'decimus [scil. locus], per quem inopia, infirmitas, solitudo demonstratur'):

Eur. Andr. 893 (Hermione ad Orestem):
οἴκτιρον ἡμᾶς ὧν ἐπισκοπεῖς τύχας,
πράσσοντας οὐκ εὖ.

Eur. Hec. 807 (Hecuba ad Agamemnonem):
οἴκτιρον ἡμᾶς, ὡς γραφεύς τ' ἀποσταθεὶς
ἰδοῦ με κἀνάθρησον οἷ' ἔχω κακά.

Eur. Med. 711 (Medea ad Aegeum):
οἴκτιρον οἴκτιρόν με τὴν δυσδαίμονα
καὶ μή μ' ἔρημον ἐκπεσοῦσαν εἰσίδῃς.

Eur. Or. 1341 (Electra ad Hermionam):
οἴκτιρον ἡμᾶς κἀπικούφισον κακῶν.

Soph. Trach. 1070 (Hercules ad Hyllum):
οἴκτιρόν τέ με
πολλοῖσιν οἰκτρόν, ὅστις ὥστε παρθένος
βέβρυχα κλαίων.

Eur. Iph. Aul. 985 (Clytaemestra ad Achillem):
οἴκτιρε δ' ἡμᾶς· οἰκτρὰ γὰρ πεπόνθαμεν[1]).

Eur. Suppl. 280 (matres supplices ad Theseum):
οἴκτισαι ἀμφὶ τέκνων μ' ἱκέταν ἤ τιν' ἀλάταν
οἰκτρὸν ἰήλεμον οἰκτρὸν ἱεῖσαν[2]).

Soph. Phil. 470 (Philoctetes ad Neoptolemum):
μὴ λίπῃς μ' οὕτω μόνον,
ἔρημον ἐν κακοῖσι τοῖσδ' οἵοις ὁρᾷς
ὅσοισί τ' ἐξήκουσας ἐνναίοντά με.

Eur. Hec. 821 (Hecuba ad Agamemnonem):
οἱ μὲν γὰρ ὄντες παῖδες οὐκέτ' εἰσί μοι,
αὐτὴ δ' ἐπ' αἰσχροῖς αἰχμάλωτος οἴχομαι·
καπνὸν δὲ πόλεως τόνδ' ὑπερθρῴσκονθ' ὁρῶ.

Eur. Hel. 926 (Helena ad Theonoam):
Ἑλένην γὰρ οὐδεὶς ὅστις οὐ στυγεῖ βροτῶν·
ἣ κλῄζομαι καθ' Ἑλλάδ' ὡς προδοῦσ' ἐμὸν
πόσιν Φρυγῶν ᾤκησα πολυχρύσους δόμους.

Eur. Iph. Taur. 1065 (Iphigenia ad chorum):
ὁρᾶτε δ' ὡς τρεῖς μία τύχη τοὺς φιλτάτους
ἢ γῆς πατρῴας νόστος ἢ θανεῖν ἔχει.[3])

---

[1]) Idem versus exstat in Euripidis Electra 672, ubi Electra Iovem invocat.

[2]) Hic afferre liceat Eur. Hel. 922 sqq.:

αἰσχρὸν τὰ μέν σε θεῖα πάντ' ἐξειδέναι,
τά τ' ὄντα καὶ μή, τὰ δὲ δίκαια μὴ εἰδέναι.
. . . .
τήν τ' ἀθλίαν ἔμ', οἷσιν ἔγκειμαι κακοῖς,
ῥῦσαι, πάρεργον δοῦσα τοῦτο τῆς τύχης.

Post versum 928, ubi Hermannus lacunam indicavit, versum formam οἴκτιρε continentem supplendum esse crediderim.

[3]) Tales miserationes ex tragoedia in comoediam recentiorem migraverunt; cf. Plaut. Rud. 274 sqq.:

Nunc tibi amplectimur genua egentes opum,
Quae in locis nesciis nescia spe sumus,
Ut tuo recipias tecto servesque nos,
Miseriarumque te ambarum uti misereat,
Quibus nec locus nullus nec spes paratast,
Neque hoc amplius quod vides nobis quicquamst.

c) Petentes, quibus in malis futuri sint, demonstrant, nisi optata impetraturi sint.

Soph. Phil. 952 (Philoctetes ad Neoptolemum):

αὖθις αὖ πάλιν
εἴσειμι πρὸς σὲ ψιλός, οὐκ ἔχων τροφήν.
ἀλλ' αὐανοῦμαι τῷδ' ἐν αὐλίῳ μόνος,
οὐ πτηνὸν ὄρνιν οὐδὲ θῆρ' ὀρειβάτην
τόξοις ἐναίρων τοισίδ', ἀλλ' αὐτὸς τάλας
θανὼν παρέξω δαῖθ' ὑφ' ὧν ἐφερβόμην,
καί μ' οὓς ἐθήρων πρόσθε θηράσουσι νῦν.

Soph. Ai. 510 (Tecmessa ad Aiacem):

οἴκτιρε δ', ὦναξ, παῖδα τὸν σόν, εἰ νέας
τροφῆς στερηθεὶς σοῦ διοίσεται μόνος
ὑπ' ὀρφανιστῶν μὴ φίλων, ὅσον κακὸν
κείνῳ τε κἀμοὶ τοῦθ', ὅταν θάνῃς, νεμεῖς.

Eur. Andr. 925 (Hermione ad Orestem):

εἰ δ' ἥξει πάρος
Φοίβου λιπὼν μαντεῖον εἰς δόμους πόσις,
κτενεῖ μ' ἐπ' αἰσχίστοισιν, ἢ δουλεύσομεν
νόθοισι λέκτροις ὧν ἐδέσποζον πρὸ τοῦ.

Eur. Iph. Aul. 1171 (Clytaemestra ad Agamemnonem):

ἄγ', εἰ στρατεύσῃ καταλιπών μ' ἐν δώμασιν,
κἀκεῖ γενήσῃ διὰ μακρᾶς ἀπουσίας,
τίν' ἐν δόμοις με καρδίαν ἕξειν δοκεῖς;
ὅταν θρόνους τῆσδ' εἰσίδω πάντας κενούς,
κενοὺς δὲ παρθενῶνας, ἐπὶ δὲ δακρύοις
μόνη κάθωμαι, τήνδε θρηνῳδοῦσ' ἀεί;

Eur. Phoen. 1615 (Oedipus ad Creontem):

τί δράσω δῆθ' ὁ δυσδαίμων ἐγώ;
τίς ἡγεμών μοι ποδὸς ὁμαρτήσει τυφλοῦ;
ἥδ' ἡ θανοῦσα; ζῶσά γ' ἂν σάφ' οἶδ' ὅτι.
ἀλλ' εὔτεκνος ξυνωρίς; ἀλλ' οὐκ ἔστι μοι.
ἀλλ' ἔτι νεάζων αὐτὸς εὕροιμ' ἂν βίον;
πόθεν; τί μ' ἄρδην ὧδ' ἀποκτείνεις Κρέον;
ἀποκτενεῖς γάρ, εἴ με γῆς ἔξω βαλεῖς.[1])

---

[1]) Huic loco arte astrictus est tertius a Cicerone l. c. 107 allatus, 'per quem unum quodque deploratur incommodum, ut in morte filii pueritiae delectatio, amor, spes, solacium, educatio et si qua simili in genere quolibet de incommodo per

Ab altera parte Helena in Euripidis fabula cognomini, quibus in bonis futura sit, depingit, si Theonoa suam ac Menelai fugam occultura sit; 929 sqq.

ἣν δ' Ἑλλάδ' ἔλθω κἀπιβῶ Σπάρτης ποτέ,
κλύοντες εἰσιδόντες ὡς τέχναις θεῶν
ὤλοντ', ἐγὼ δὲ προδότις οὐκ ἄρ' ἦ φίλων,
πάλιν μ' ἀνάξουσ' ἐς τὸ σῶφρον αὖθις αὖ
ἑδνώσομαί τε θυγατέρ' ἣν οὐδεὶς γαμεῖ,
τὴν δ' ἐνθάδ' ἐκλιποῦσ' ἀλητείαν πικρὰν
ὄντων ἐν οἴκοις χρημάτων ὀνήσομαι.

3. Tum locus est misericordiae, 'per quem res turpes et humiles et inliberales proferuntur et indigna esse aetate, genere, fortuna pristina, honore, beneficiis, quae passi perpessurive sint' (Cic. l. c. 55. 107).

a) Senes, mulieres, pueri per aetatem vel sexum servandos defendendosque se esse arbitrantur:

Eur. Suppl. 170 (Admetus de matribus supplicibus):
αἷς γῆρας ἥκει πολιὸν εἰς ἀπαιδίαν,
ἐλθεῖν δ' ἔτλησαν δεῦρο καὶ ξένον πόδα
θεῖναι μόλις γεραιὰ κινοῦσαι μέλη,
174 . . . ὡς νεκροὺς θάψωσιν, ἃς αὐτὰς ἐχρῆν
κείνων ταφείσας χερσὶν ὡραίων τυχεῖν.

ibid. 42 (matres):
ἱκετεύω . . . γεραιῶν ἐκ στομάτων.
265 . . . προδώσεις ταῦτα κἀκβαλεῖς χθονὸς
γραῦς οὐ τυχούσας οὐδὲν ὧν αὐτὰς ἐχρῆν;

ibid. 326 (Aethra ad filium):
οὐκ εἶ νεκροῖσι καὶ γυναιξὶν ἀθλίαις
προσωφελήσων, ὦ τέκνον, κεχρημέναις;

Eur. Hec. 810 (Hecuba ad Agamemnonem de se ipsa):
γραῦς ἄπαις θ' ἅμα.

---

conquestionem dici poterunt'. Quo loco Euripides usus est in Hec. 279 (Hecuba mortem Polyxenae deprecans):

ταύτῃ γέγηθα κἀπιλήθομαι κακῶν.
ἥδ' ἀντὶ πολλῶν ἐστί μοι παραψυχή,
πόλις, τιθήνη, βάκτρον, ἡγεμὼν ὁδοῦ.

Eur. Iph. Aul. 1218 (Iphigenia ad patrem):
μή μ' ἀπολέσῃς ἄωρον· ἡδὺ γὰρ τὸ φῶς βλέπειν.

Ion. fr. 54 p. 743 N.[2]
ἐξῆλθον ὑμῶν[1]) ἱκέτις ἡβώντων τροφὸς παίδων, βόθρους λιποῦσα πενθητηρίους.

b) Petentes suppliciter orare sese dedecere recordati calamitate coactos se supplicare affirmant.

Eur. Suppl. 63 (matres supplices ad Aethram):
ὁσίως οὐχ, ὑπ' ἀνάγκας δὲ προσπίτνουσα προσαιτοῦσ' ἔμολον
δεξιπύρους θεῶν θυμέλας.

ibid. 164 (Admetus ad Theseum):
ἐν μὲν αἰσχύναις ἄγω
πίτνων πρὸς οὖδας γόνυ σὸν ἀμπίσχειν χερί.

Eur. Hel. 894 (Helena ad Theonoam):
ἱκέτις ἀμφὶ σὸν πίτνω γόνυ
καὶ προσκαθίζω θᾶκον οὐκ εὐδαίμονα.

Eur. Iph. Aul. 900 (Clytaemestra ad Achillem):
οὐκ ἐπαιδεσθήσομαί γε προσπεσεῖν τὸ σὸν γόνυ,
θνητὸς ἐκ θεᾶς γεγῶτα.[2])

4a) Adde, quod petentes, si forte ei ad quos preces derigunt pari vel simili condicione atque ipsi utuntur, de ea re monentes facilius auxilium se impetraturos esse sperant (cf. Aristot. rhet. B 8 p. 1386a 25: καὶ τοὺς ὁμοίους ἐλεοῦσιν κατὰ ἡλικίαν, κατὰ ἤθη, κατὰ ἕξεις, κατὰ ἀξιώματα, κατὰ γένη· Apsin. p. 318,4: κινεῖ δὲ ἔλεον καὶ τὸ τῆς ὁμοιοπαθείας στοιχεῖον, οἷον ὑπὲρ παιδός τις ἀγωνίζεται ἢ μητρὸς ἢ πατρός· οὗτος εἰ καὶ λέγοι τοὺς δικαστὰς ἐν τοῖς αὐτοῦ γενέσθαι πάθεσιν, ἔλεον κινήσει οἷς αὐτὸς ἐπεπόνθει ἐπιστήσας τοὺς ὄντας κυρίους τῆς ψήφου).

---

[1]) ὑμῶν videtur corruptum esse.

[2]) Cf. Sen. Troad. 691 (Andromache):
Ad genua accido
supplex, Ulixe, quamque nullius pedes
novere dextram pedibus admoveo tuis.
miserere matris et preces placidus pias
patiensque recipe etc.

α) Qui pro liberis petunt eis quos implorant ipsis liberos esse commonefaciunt:

Eur. Med. 340 (Medea ad Creontem):

μίαν με μεῖναι τήνδ' ἔασον ἡμέραν
καὶ ξυμπεράναι φροντίδ' ᾗ φευξούμεθα,
παισίν τ' ἀφορμὴν τοῖς ἐμοῖς . . . . .
844 οἴκτιρε δ' αὐτούς· καὶ σύ τοι παίδων πατὴρ
πέφυκας· εἰκὸς δ' ἐστὶν εὔνοιάν σ' ἔχειν.

Eur. Suppl. 54 (matres supplices ad Aethram):

ἔτεκες καὶ σύ ποτ', ὦ πότνια, κοῦρον
φίλα ποιησαμένα
λέκτρα πόσει σῷ· μετά νυν
δὸς ἐμοὶ σᾶς διανοίας,
μετάδος δ' ὅσσον ἐπαλγῶ μελέα 'γὼ
φθιμένων οὓς ἔτεκον.

Eur. Hec. 339 (Hecuba ad Polyxenam):

πρόσπιπτε δ' οἰκτρῶς τοῦδ' Ὀδυσσέως γόνυ
καὶ πεῖθ'· ἔχεις δὲ πρόφασιν· ἔστι γὰρ τέκνα
καὶ τῷδε, τὴν σὴν ὥστ' ἐποικτῖραι τύχην.

β) Similiter feminae feminis supplicantes summo iure exaudiendas se esse iudicant:

Eur. Iph. Taur. 1060 (Iphigenia ad chorum):

καὶ πρῶτα μέν μοι τοῦ λόγου τάδ' ἀρχέτω·
γυναῖκές ἐσμεν, φιλόφρον ἀλλήλαις γένος,
σῴζειν τε κοινὰ πράγματ' ἀσφαλέσταται.
σιγήσαθ' ἡμῖν καὶ συνεκπονήσατε
φυγάς.

Eur. Suppl. 42 (matres ad Aethram):

ἱκετεύω σε, γεραιά,
γεραιῶν ἐκ στομάτων . . .

Hic denuo conferendus est locus Achillis Tatii supra p. 27 transscriptus 'ἐλέησόν με' ἔφη, 'δέσποινα, γυνὴ γυναῖκα' κτλ.

Cf. etiam Eur. Andr. 859 (Hermione):

τίνος ἀγαλμάτων ἱκέτις ὁρμαθῶ,
ἢ δούλα δούλας γόνασι προσπέσω;

γ) Denique huc spectant verba Polynicis in Sophoclis Oedipode Coloneo patrem obtestantis; 1333

πρός νύν σε κρηνῶν καὶ θεῶν ὁμογνίων
αἰτῶ πιθέσθαι καὶ παρεικαθεῖν, ἐπεὶ
πτωχοὶ μὲν ἡμεῖς καὶ ξένοι, ξένος δὲ σύ[1])

et Eur. Suppl. 280 (matres ad Theseum):

οἴκτισαι . . . .
282 μηδ' ἀτάφους, τέκνον, ἐν χθονὶ Κάδμου χάρματα θηρῶν
παῖδας ἐν ἡλικίᾳ τᾷ σᾷ κατίδῃς, ἱκετεύω.[2])

b) Eodem pertinet, quod petentes, ut misericordiam eorum quos implorant moveant, de liberis, uxoribus, parentibus aliisve propinquis commonefacere solent (cf. Cic. 55. 108 'Septimus [scil. locus], per quem ad ipsos qui audiunt convertimus et petimus, ut de suis liberis aut parentibus aut aliquo qui illis carus debeat esse, nos cum videant, recordentur):

Soph. Phil. 468 (Philoctetes ad Neoptolemum):

πρός νύν σε πατρὸς πρός τε μητρός, ὦ τέκνον,
πρός τ' εἴ τί σοι κατ' οἶκόν ἐστι προσφιλές,
ἱκέτης ἱκνοῦμαι.

Soph. Ai. 492 (Tecmessa ad Aiacem):

καί σ' ἀντιάζω πρός τ' ἐφεστίου Διὸς
εὐνῆς τε τῆς σῆς, ᾗ συνηλλάχθης ἐμοί.
587 . . . . καί σε πρὸς τοῦ σοῦ τέκνου
καὶ θεῶν ἱκνοῦμαι, μὴ προδοὺς ἡμᾶς γένῃ.

Soph. Oed. Col. 250 (Antigone ad chorum):

πρός σ' ὅ τι σοι φίλον ἐκ σέθεν ἄντομαι,
ἢ τέκνον, ἢ λέχος, ἢ χρέος, ἢ θεός.

Eur. Iph. Aul. 909 (Clytaemestra ad Achillem):

πρὸς γενειάδος δέ, πρὸς σῆς δεξιᾶς, πρὸς μητέρος.

Eur. Iph. Taur. 1068 (Iphigenia ad chorum):

ἀλλὰ πρός σε δεξιᾶς
σὲ καί σ' ἱκνοῦμαι, σὲ δὲ φίλης παρηίδος
γονάτων τε καὶ τῶν ἐν δόμοισι φιλτάτων
μητρὸς πατρός τε καὶ τέκνων ὅτῳ κυρεῖ.

---

[1]) Cf. Plaut. Capt. 244 sqq.

nunc te oro . . . . . .
per . . . conservitium commune, quod hostica evenit manu, ne . . .

[2]) Elucet v. 283 et Weckleinii coniecturam ἐν ἀλικίας ἀλκᾷ perversam esse et Nauckium verba τᾷ σᾷ perperam ut suspecta notavisse.

Eur. Or. 669 (Orestes ad Menelaum):

φιλεῖν δάμαρτα πᾶσιν Ἕλλησιν δοκεῖς.
κοὐχ ὑποτρέχων σε τοῦτο θωπείᾳ λέγω·
ταύτης ἱκνοῦμαί σε.

Eur. Med. 324 (Medea ad Creontem):

μή, πρός σε γονάτων τῆς τε νεογάμου κόρης.

Eur. Troad. 1044 (Hecuba ad Menelaum):

μηδ' οὓς ἀπέκτειν' ἥδε συμμάχους προδῷς,
ἐγὼ πρὸ κείνων καὶ τέκνων σε λίσσομαι.[1])

5) Saepissime petentes, ut misericordiam auditorum captent, lacrimantes inducuntur:

Eur. Suppl. 48 (matres ad Aethram):

ἐσιδοῦσ' οἰκτρὰ μὲν ὄσσων
δάκρυ' ἀμφὶ βλεφάροις . . .

ibid. 284 (matres ad Theseum):

βλέψον ἐμῶν βλεφάρων ἔπι δάκρυον . . .

---

[1]) Hunc usum etiam in recentiore comoedia viguisse hisce exemplis comprobatur:

Plaut. Poen. 1387 . . . . per ego . . . tua te genua obsecro
et hunc, cognatum quem tuom esse intellego.

Plaut. As. 16 sicut tuom vis unicum gnatum tuae
superesse vitae sospitem et superstitem,
ita ted obtestor . . . .
per . . . illam quam tu metuis uxorem tuam.

Ter. Andr. 538 per te deos oro et nostram amicitiam, Chremes,
quae incepta a parvis cum aetate adcrevit simul,
perque unicam gnatam tuam . . .

Senecam vero, quem poetas tragicos Graecos in omnibus rebus imitatum esse scimus, eosdem locos communes exhibuisse nihil miri habet; cf.

Herc. f. 1188 per te meorum facinorum laudem precor,
genitor, tuique nominis semper mihi
numen secundum, fare.

Troad. 698 sic te revisat coniugis sanctae torus
annosque, dum te recipit, extendat suos
Laerta; sic te iuvenis excipiat tuus,
et vota vincens vestra felici indole
aetate avum transcendat, ingenio patrem:
miserere matris.

Eur. Andr. 532 (Andromache Menelao supplicans):
λείβομαι δακρύοις κόρας,
στάζω λισσάδος ὡς πέτρας
λιβὰς ἀνήλιος, ἁ τάλαινα.

Eur. Herc. 1207 (Amphitruo ad Herculem):
ἱκετεύομεν . . .
πολιὸν . . . δάκρυον ἐκβαλών.

Eur. Iph. Aul. 1214 (Iphigenia ad Agamemnonem):
νῦν δὲ τἀπ' ἐμοῦ σοφόν,
δάκρυα παρέξω.

Appendicis loco haece exempla conferas:

Eur. Hec. 836 (Hecuba ad Agamemnonem):
εἴ μοι γένοιτο φθόγγος ἐν βραχίοσι
καὶ χερσὶ καὶ κόμαισι καὶ ποδῶν βάσει
ἢ Δαιδάλου τέχναισιν ἢ θεῶν τινος,
ὡς πάνθ' ὁμαρτῇ σῶν ἔχοιντο γουνάτων
κλαίοντ' ἐπισκήπτοντα παντοίους λόγους.

Eur. Iph. Aul. 1211 (Iphigenia ad patrem):
εἰ μὲν τὸν 'Ορφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον,
πείθειν ἐπᾴδουσ', ὥσθ' ὁμαρτεῖν μοι πέτρας,
κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν οὓς ἐβουλόμην κτέ.

Eur. Hec. 334 (Hecuba ad Polyxenam):
ὦ θύγατερ, οὑμοὶ μὲν λόγοι πρὸς αἰθέρα
φροῦδοι μάτην ῥιφέντες ἀμφὶ σοῦ φόνου·
σὺ δ', εἴ τι μείζω δύναμιν ἢ μήτηρ ἔχεις,
σπούδαζε πάσας ὥστ' ἀηδόνος στόμα
φθογγὰς ἱεῖσα, μὴ στερηθῆναι βίου.

6) Sequitur, ut consuetudinis supplicantium mentionem faciamus quae a contentione forensi videtur repetita esse. Apud veteres morem fuisse scimus, ut in iudicio uxores liberi affines rei producti ante oculos iudicum collocarentur, quorum misericordiam excitarent.[1]) Id qui consideraverint non casu factum esse putabunt, ut in tragoediis Euripidis petentes non raro alias personas atque imprimis liberos adhortentur, ut suas cum ipsorum precibus iungant:

---

[1]) Cf. Aristoph. vesp. 568; Volkmann l. c. p. 272.

Eur. Andr. 529 (Andromache ad Molossum):

λίσσου, γούνασι δεσπότου
χρίμπτων, ὦ τέκνον. ΜΟ. ὦ φίλος
φίλος, ἄνες θάνατόν μοι.
. . . .
535 ὤμοι μοι, τί δ' ἐγὼ κακῶν
μῆχος ἐξανύσωμαι;

Eur. Med. 894 (Medea):

ὦ τέκνα τέκνα, δεῦτε, λείπετε στέγας,
ἐξέλθετ', ἀσπάσασθε καὶ προσείπατε
πατέρα μεθ' ἡμῶν, καὶ διαλλάχθηθ' ἅμα
τῆς πρόσθεν ἔχθρας εἰς φίλους μητρὸς μέτα·
σπονδαὶ γὰρ ἡμῖν καὶ μεθέστηκεν χόλος.
λαβέσθε χειρὸς δεξιᾶς· οἴμοι κακῶν.
901 ἆρ', ὦ τέκν', οὕτω καὶ πολὺν ζῶντες χρόνον
φίλην ὀρέξετ' ὠλένην;

Eur. Iph. Aul. 1241 (Iphigenia):

ἀδελφέ, μικρὸς μὲν σύ γ' ἐπίκουρος φίλοις,
ὅμως δὲ συνδάκρυσον, ἱκέτευσον πατρὸς
τὴν σὴν ἀδελφὴν μὴ θανεῖν . . . . .
1245 ἰδοῦ σιωπῶν λίσσεταί σ' ὅδ', ὦ πάτερ.[1])

Novum hoc artificium esse primoque ab Euripide in usum vocatum facile vel inde suspiceris, quod Aristophanem uno saltem loco has similesve actiones illudere negari nequit; cf. Lysist. 872 sqq.:

ΚΙΝ. ὦ γλυκύτατον Μυρρινίδιον, τί ταῦτα δρᾷς;
κατάβηθι δεῦρο. ΜΥΡ. μὰ Δί' ἐγὼ μὲν αὐτόσ' οὔ.
ΚΙΝ. ἐμοῦ καλοῦντος οὐ καταβήσει, Μυρρίνη;
ΜΥΡ. οὐ γὰρ δεόμενος οὐδὲν ἐκκαλεῖς ἐμέ.
ΚΙΝ. ἐγὼ οὐ δεόμενος; ἐπιτετριμμένος μὲν οὖν.
ΜΥΡ. ἄπειμι. ΚΙΝ. μὴ δῆτ', ἀλλὰ τῷ γοῦν παιδίῳ
ὑπάκουσον· οὗτος, οὐ καλεῖς τὴν μαμμίαν;
ΠΑΙ. μαμμία, μαμμία, μαμμία.
ΚΙΝ. αὕτη, τί πάσχεις; οὐδ' ἐλεεῖς τὸ παιδίον
ἄλουτον ὂν κἄθηλον ἕκτην ἡμέραν;
ΜΥΡ. ἔγωγ' ἐλεῶ δῆτ'. ἀλλ' ἀμελὴς αὐτῷ πατὴρ
ἔστιν. ΚΙΝ. κατάβηθ', ὦ δαιμονία, τῷ παιδίῳ.
ΜΥΡ. οἷον τὸ τεκεῖν· καταβατέον etc. usque ad v. 909.[2])

---

[1]) Accedit Hec. 834; de Iph. Aul. 1242 cf. p. 14 sqq.

[2]) Cf. Pac. 110 sqq. Occasione oblata liceat de alio loco communi monere quo petentes usi non suas sed eorum qui cari eis sunt fortunas

7. Sed veteres non ignorabant sicut oratione humili et supplici, ita non minus constantia et virtute animos ad miserationem commoveri posse; cf. Cic. l. c. 56. 109 'Sextus decimus, per quem animum nostrum . . . amplum et excelsum et patientem incommodorum esse et futurum esse, si quid acciderit, demonstramus. Nam saepe virtus et magnificentia, in quo gravitas et auctoritas est, plus proficit ad misericordiam commovendam quam humilitas et obsecratio.' Quapropter non mirum est apud tragicos quoque locos non deesse ubi homines angustiis quamvis pressi suppliciter orare spernant:

Eur. Heraclid. 983 (Eurystheus captus ad Alcmenam):
γύναι, σάφ' ἴσθι, μή με θωπεύσοντά σε,
μηδ' ἄλλο μηδὲν τῆς ἐμῆς ψυχῆς πέρι
λέξονθ' ὅθεν χρὴ δειλίαν ὀφλεῖν τινα.
1026 κτεῖν', οὐ παραιτοῦμαί σε.

Eur. Phoen. 1622 (Oedipus ad Creontem):
οὐ μὴν ἑλίξας γ' ἀμφὶ σὸν χεῖρας γόνυ
κακὸς φανοῦμαι· τὸ γὰρ ἐμόν ποτ' εὐγενὲς
οὐκ ἂν προδοίην, οὐδέ περ πράσσων κακῶς.

Eur. Hec. 342 (Polyxena ad Ulixem):
ὁρῶ σ', Ὀδυσσεῦ, δεξιὰν ὑφ' εἵματος
κρύπτοντα χεῖρα καὶ πρόσωπον ἔμπαλιν
στρέφοντα, μή σου προσθίγω γενειάδος.
θάρσει· πέφευγας τὸν ἐμὸν ἱκέσιον Δία·
ὡς ἕψομαί γε τοῦ τ' ἀναγκαίου χάριν
θανεῖν τε χρῄζουσα.[1])

Eur. Hel. 947 (Menelaus ad Theonoam):
ἐγὼ σὸν οὔτ' ἂν προσπεσεῖν τλαίην γόνυ
οὔτ' ἂν δακρῦσαι βλέφαρα· τὴν Τροίαν γὰρ ἂν
δειλοὶ γενόμενοι πλεῖστον αἰσχύνοιμεν ἄν.

---

conqueruntur. Exemplum huius loci exstat in Eur. Med. 346 (Medea ad Creontem):

τοὐμοῦ γὰρ οὔ μοι φροντίς, εἰ φευξούμεθα,
κείνους (scil. τοὺς παῖδας) δὲ κλαίω συμφορᾷ κεχρημένους.

[1]) Cf. schol. 342 (I p. 38 Sch.): ἐνταῦθα ἐφύλαξεν ὁ Εὐριπίδης τὸ ἡρωικὸν πάθος· οὐ γὰρ ταπεινὸν αὐτὸ μεμίμηται, ἀλλὰ παρρησιαστικόν.

Eur. fr. 687 (ex Syleo satyrica fabula petitum; verba facit Hercules):[1]

πίμπρη, κάταιθε σάρκας, ἐμπλήσθητί μου
πίνων κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω
γῆς εἶσιν ἄστρα, γῆ δ' ἄνεισ' ἐς αἰθέρα,
πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ' ἀπαντῆσαι λόγον.

III. His rebus cognitis ad tertium genus locorum communium et id gravissimum venimus, quod pariter et qui deos et qui homines implorant afferre solent, ut auxilium sibi comparent. Quodsi quae ratio inter precantes et deos ad quos preces mittuntur intercedat consideramus, illud maxime commemoratione dignum videtur esse petentes diligentissime operam navare, ut necessitudine quadam cum deis coniungantur, tamquam si illi officio obligati celerius optata sua explere debeant.[2] Similiter qui hominibus supplicant tanto facilius gratiam eorum sibi conciliaturos et auxilium se impetraturos esse sperant, quanto artiore vinculo cum eis iuncti sint. Sed singula conferamus.

1) Imprimis, qui alicui deo cognati sunt, in precibus ad eum derectis nunquam eius rei mentionem facere omittunt; exempla huc pertinentia Ausfeld l. c. p. 532 collegit; cf. Bacchyl. XVI 53 Ζεῦ πάτερ, ἄκουσον, εἴπερ μ[ε κούρ]α Φοίνισσα λευκώλενός σοι τέκε . . . Eadem ratione qui ad homines preces dant usi illos dicto audientes futuros esse arbitrantur, si qua cognatio sibi cum eis sit. Prometheus in Aeschyli fabula cognomini chorum Oceanidum, quae, ut Io errores suos narraret, efflagitaverunt, tali modo precibus suis adiuvat (635):

σὸν ἔργον, Ἰοῖ, ταῖσδ' ὑπουργῆσαι χάριν,
ἄλλως τε πάντως καὶ κασιγνήταις πατρός.

Pariter in tribus tragicorum fabulis Clytaemestra, quam Orestes interfecturus est, ut matri parcat suppliciter eum orat:

---

[1]) Cf. testimonia a Nauckio (T.G.F.[2] p. 576) congesta.

[2]) Hanc opinionem apud Graecos inde ab antiquissimis temporibus pervulgatam tractavit Ausfeld l. c. p. 525 sqq.

Aesch. Cho. 896 ἐπίσχες, ὦ παῖ, τόνδε δ' αἴδεσαι, τέκνον,
μαστόν . . . .
908 ἐγώ σ' ἔθρεψα. . . . .
922 κτενεῖν ἔοικας, ὦ τέκνον, τὴν μητέρα.

Soph. El. 1410 ὦ τέκνον τέκνον,
οἴκτιρε τὴν τεκοῦσαν.

Eur. El. 1165 ὦ τέκνα, πρὸς θεῶν, μὴ κτάνητε μητέρα.

In Sophoclis Antigona fabula Ismene sororem a Creonte tueri studens sic eum implorat 568:

ἀλλὰ κτενεῖς νυμφεῖα τοῦ σαυτοῦ τέκνου;

eiusque preces chorus ita excipit 574

ἦ γὰρ στερήσεις τῆσδε τὸν σαυτοῦ γόνον;

In Euripidis Iphigenia Aulidensi Clytaemestra Agamemnonem, ne filiam immolet, obtestatur

1185 θύσεις δὲ παῖδας, ἔνθα τίνας εὐχὰς ἐρεῖς;
τί σοι κατεύξῃ τἀγαθόν, σφάζων τέκνον;
1207 . . . . μὴ κτάνῃς
τὴν σήν τε κἀμὴν παῖδα, καὶ σώφρων ἔσει.[1])

Eodem videntur spectare quibus Iphigenia ipsa patrem obsecrat 1220:

πρώτη σ' ἐκάλεσα πατέρα καὶ σὺ παῖδ' ἐμέ·
πρώτη δὲ γόνασι σοῖσι σῶμα δοῦσ' ἐμὸν
φίλας χάριτας ἔδωκα κἀντεδεξάμην.

Inter se simillimi sunt hi loci:

Soph. Oed. Col. 1405 (Polynices ad sorores):
ὦ τοῦδ' ὅμαιμοι παῖδες, ἀλλ' ὑμεῖς . .
1409 . . . . μή μ' ἀτιμάσητέ γε.

Eur. Or. 674 (Orestes ad Menelaum):
ὦ πατρὸς ὅμαιμε θεῖε, ...

Eur. Or. 1340 (Electra ad Hermionam):
ἀλλ', ὦ τραφεῖσα μητρὸς ἐν χεροῖν ἐμῆς,
οἴκτιρον ἡμᾶς.

---

[1]) Cf. etiam quae Achilles Clytaemestrae suppliciter oranti, ut filiam suam ab Agamemnone defendat, respondet:

1015 ἱκέτευ' ἐκεῖνον πρῶτα μὴ κτείνειν τέκνα.

Eur. fr. 495,15

. . . μητρὸς ὦ κασίγνητ<οι φίλης,
17 . . . πρὸς θεῶν δρᾶτ<ε μηδαμῶς τάδε.

Maioris autem momenti quam quae hucusque attulimus exempla ea sunt, ubi poetas operam dare videmus, ut aliquam cognationem inter petentes eosque qui orantur instituant. Quo imprimis refero Iolaum in Euripidis Heraclidis liberos Herculis Demophonti cognatos esse demonstrantem, ut opem et auxilium eius sibi vindicet; 205 sqq.

σοὶ δ' ὡς ἀνάγκη τούσδε βούλομαι φράσαι
σῴζειν, ἐπείπερ τῆσδε προστατεῖς χθονός.
Πιτθεὺς μέν ἐστι Πέλοπος, ἐκ δὲ Πιτθέως
Αἴθρα, πατὴρ δ' ἐκ τῆσδε γεννᾶται σέθεν
Θησεύς. πάλιν δὲ τῶνδ' ἄνειμί σοι γένος.
Ἡρακλέης ἦν Ζηνὸς Ἀλκμήνης τε παῖς,
κείνη δὲ Πέλοπος θυγατρός. αὐτανεψίων
πατὴρ ἂν εἴη σός τε χὠ τούτων γεγώς·
γένους μὲν ἥκεις ὧδε τοῖσδε, Δημοφῶν [1]).

Simili modo in Euripidis Supplicibus matres septem ducum ante Thebas interfectorum videntur probavisse eiusdem generis se esse ac Theseum; 263 .

. . . .
ὃς Πέλοπος ἦν παῖς, Πελοπίας δ' ἡμεῖς χθονὸς
ταὐτὸν πατρῷον αἷμα σοὶ κεκτήμεθα. [2])

Nec minus poetarum studium inter petentes eosque ad quos preces deriguntur cognationem instituendi duobus locis illustratur, ubi Hecuba Agamemnonis, Clytaemestra Achillis auxilium implorat:

---

[1]) In v. 211 Reisigius formam αὐτανεψίω codicibus traditam summo iure in αὐτανεψίων mutavit, quoniam αὐτανεψίω non Theseus et Hercules ipsi, sed, id quod alii quoque scriptores (velut Plut. Thes. 7) perhibent, matres eorum fuerunt. Atque nescio an Plutarchus l. c., ut etiam alii putaverunt, versus Euripidis ante oculos habuerit: ἐτύγχανον δὲ καὶ γένους κοινωνοῦντες ἐξ ἀνεψιῶν ὄντες. Αἴθρα μὲν γὰρ ἦν Πιτθέως θυγάτηρ, Ἀλκμήνη δὲ Λυσιδίκης, Λυσιδίκη δὲ καὶ Πιτθεὺς ἀδελφοί, γεγονότες ἐξ Ἱπποδαμείας καὶ Πέλοπος.

[2]) Ante v. 263 lacunam esse vidit Canter.

Eur. Hec. 824 sqq.

καὶ μὴν ἴσως μὲν τοῦ λόγου κενὸν τόδε,
Κύπριν προβάλλειν· ἀλλ' ὅμως εἰρήσεται.
πρὸς σοῖσι πλευροῖς παῖς ἐμὴ κοιμίζεται
ἡ φοιβάς, ἣν καλοῦσι Κασάνδραν Φρύγες.
ποῦ τὰς φίλας δῆτ' εὐφρόνας δείξεις, ἄναξ,
ἢ τῶν ἐν εὐνῇ φιλτάτων ἀσπασμάτων
χάριν τίν' ἕξει παῖς ἐμή, κείνης δ' ἐγώ;
833 ἄκουε δή νυν· τὸν θανόντα τόνδ' ὁρᾷς;
τοῦτον καλῶς δρῶν ὄντα κηδεστὴν σέθεν
δράσεις.[1])

Eur. Iph. Aul. 903 sqq.

ἀλλ' ἄμυνον, ὦ θεᾶς παῖ, τῇ τ' ἐμῇ δυσπραξίᾳ
τῇ τε λεχθείσῃ δάμαρτι σῇ, μάτην μέν, ἀλλ' ὅμως.
906 . . . . σοὶ δ' ὄνειδος ἵξεται,
ὅστις οὐκ ἤμυνας· εἰ γὰρ μὴ γάμοισιν ἐζύγης,
ἀλλ' ἐκλήθης γοῦν ταλαίνης παρθένου φίλος πόσις.

2) Graecos in precationibus deos de sacrificiis aliisve donis antea oblatis monere non veritos esse scimus, quasi illi munus munere pensantes foedere aliquo cogerentur. Quam opinionem apud veteres inde a vetustissima aetate valuisse ex formulis εἴ που ἐγὼ . . . . ., νῦν σὺ . . . . . similibus iam apud Homerum in precationibus usitatis cognoscitur; de ea quoque re cf. Ausfeldii dissertationem p. 526 sqq. Nobis speciminis causa illos versus Homericos attulisse satis est, quibus Chryses Apollinem invocat; A 37 sqq.

κλῦθί μευ, ἀργυρότοξ', ...
39 . . . εἴ ποτέ σοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα,
ἢ εἰ δή ποτέ τοι κατὰ πίονα μηρί' ἔκηα
ταύρων ἠδ' αἰγῶν, τόδε μοι κρήηνον ἐέλδωρ·
τίσειαν Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσσιν.

Talem sententiam, ut pote quae ipsis in precibus ad deos missis saepissime reperiatur, etiam in orationibus petentium apud homines habitis frequentius repeti facile suspiceris; videamus exempla.

---

[1]) Cf. schol. ad. v. 825 (I p. 66 Sch.): οὐ μαστροπώδεις οἱ λόγοι, ἀλλ' ἀφαιρεθεῖσα τὸν τῆς τύχης ὄγκον εἰς πᾶν ὁτιοῦν καταβαίνει καθομιλοῦσα τοῖς καιροῖς καὶ λέγουσα ταῦτα δι' ὧν ἔμελλε θηρᾶσθαι βοήθειαν.

Tecmessa Aiacem ne sese ipse interficiat deterrere studens sic obsecrat: Soph. Ai. 520 sqq.

ἀλλ' ἴσχε κἀμοῦ μνῆστιν· ἀνδρί τοι χρεὼν
μνήμην προσεῖναι, τερπνὸν εἴ τί που πάθοι.
χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ' ἀεί·
ὅτου δ' ἀπορρεῖ μνῆστις εὖ πεπονθότος,
οὐκ ἂν γένοιτ' ἔθ' οὗτος εὐγενὴς ἀνήρ.

In Euripidis Heraclidis Iolaus, quibus beneficiis Demophon ab Hercule affectus sit, enarrat

214 ἃ δ' ἐκτὸς ἤδη τοῦ προσήκοντός σε δεῖ
τῖσαι λέγω σοι παισί· φησὶ γάρ ποτε
σύμπλους γενέσθαι τῶνδ' ὑπασπίζων πατὴρ
ζωστῆρα Θησεῖ τὸν πολυκτόνον μέτα,
Ἅιδου τ' ἐρεμνῶν ἐξανήγαγεν μυχῶν
πατέρα σόν· Ἑλλὰς πᾶσα τοῦτο μαρτυρεῖ.
220 ὧν ἀντιδοῦναί σ' οἵδ' ἀπαιτοῦσιν χάριν.

Nec dissimiliter Ulixes in Euripidis Cyclope fabula satyrica Polyphemo pluribus exponit, quam bene Graeci Troia expugnata de Neptuno patre et illo ipso meriti sint: 288 sqq.

μὴ τλῇς . . . .
ξένους κτανεῖν,
οἳ τὸν σόν, ὦναξ, πατέρ' ἔχειν ναῶν ἕδρας
ἐρρυσάμεσθα γῆς ἐν Ἑλλάδος μυχοῖς.
ἱερός τ' ἄθραυστος Ταινάρου μένει λιμὴν
Μαλέας τ' ἄκροι κευθμῶνες ἥ τε Σουνίου
δίας Ἀθάνας σῶς ὑπάργυρος πέτρα
295 Γεραίστιοί τε καταφυγαί, τά δ' Ἑλλάδος
δύσφρονά γ' ὀνείδη Φρυξὶν οὐκ ἐδώκαμεν·
ὧν καὶ σὺ κοινοῖ· γῆς γὰρ Ἑλλάδος μυχοὺς
οἰκεῖς ὑπ' Αἴτνῃ τῇ πυριστάκτῳ πέτρᾳ.

Deinde vero hic memoretur oportet in Euripidis Oreste copiosissima illa Orestis oratio qua Menelai auxilium impetrat:

642 ἐμοὶ σὺ τῶν σῶν, Μενέλεως, μηδὲν δίδου,
ἃ δ' ἔλαβες ἀπόδος πατρὸς ἐμοῦ λαβὼν πάρα.
646 ἀδικῶ. λαβεῖν χρή μ' ἀντὶ τοῦδε τοῦ κακοῦ
ἄδικόν τι παρὰ σοῦ· καὶ γὰρ Ἀγαμέμνων πατὴρ
ἀδίκως ἀθροίσας Ἑλλάδ' ἦλθ' ὑπ' Ἴλιον,
οὐκ ἐξαμαρτὼν αὐτός, ἀλλ' ἁμαρτίαν

τῆς σῆς γυναικὸς ἀδικίαν τ' ἰώμενος.
ἐν μὲν τόδ' ἡμῖν ἀνθ' ἑνὸς δοῦναί σε χρή.
ἀπέδοτο δ', ὡς χρὴ τοῖς φίλοισι τοὺς φίλους,
τὸ σῶμ' ἀληθῶς, σοὶ παρ' ἀσπίδ' ἐκπονῶν,
ὅπως σὺ τὴν σὴν ἀπολάβοις ξυνάορον.
ἀπότισον οὖν μοι ταὐτὸ τοῦτ' ἐκεῖ λαβών,
μίαν πονήσας ἡμέραν ἡμῶν ὕπερ
σωτήριος στάς, μὴ δέκ' ἐκπλήσας ἔτη.
ἃ δ' Αὐλὶς ἔλαβε σφάγι' ἐμῆς ὁμοσπόρου,
ἐῶ σ' ἔχειν ταῦθ'· Ἑρμιόνην μὴ κτεῖνε σύ.
δεῖ γάρ σ' ἐμοῦ πράσσοντος ὡς πράσσω τὰ νῦν
πλέον φέρεσθαι, κἀμὲ συγγνώμην ἔχειν.
ψυχὴν δ' ἐμὴν δὸς τῷ ταλαιπώρῳ πατρὶ
κἀμῆς ἀδελφῆς.

Haec Orestis verba summi momenti mihi videntur esse cum aliis de causis tum idcirco, quod edocemur, quomodo fieri potuerit, ut poetae res ex historia poetica petitas cumulantes una cogitatione, qua tritior vix exstabat, viginti versus amplecterentur.

Tum conferenda est oratio Iphigeniae misericordiam Agamemnonis moventis in Euripidis Iphigenia Aulidensi

πρώτη σ' ἐκάλεσα πατέρα καὶ σὺ παῖδ' ἐμέ.
πρώτη δὲ γόνασι σοῖσι σῶμα δοῦσ' ἐμὸν
φίλας χάριτας ἔδωκα κἀντεδεξάμην.
λόγος δ' ὁ μὲν σὸς ἦν ὅδ'· ἆρά σ', ὦ τέκνον,
εὐδαίμον' ἀνδρὸς ἐν δόμοισιν ὄψομαι,
ζῶσάν τε καὶ θάλλουσαν ἀξίως ἐμοῦ;
οὑμὸς δ' ὅδ' ἦν αὖ περὶ σὸν ἐξαρτωμένης
γένειον, οὗ νῦν ἀντιλάζυμαι χερί·
τί δ' ἆρ' ἐγὼ σέ, πρέσβυν ἆρ' ἐσδέξομαι
ἐμῶν φίλαισιν ὑποδοχαῖς δόμων, πάτερ,
πόνων τιθηνοὺς ἀποδιδοῦσά σοι τροφάς;
τούτων ἐγὼ μὲν τῶν λόγων μνήμην ἔχω,
σὺ δ' ἐπιλέλησαι, καί μ' ἀποκτεῖναι θέλεις.

His satis cognitis superest, ut locum gravissimum perlustremus; colloquium dico, quod in Hecuba fabula inter Ulixem Polyxenam ad mortem abducturum et Hecubam exsistit. Ad rem plane perspiciendam totum locum inde a versu 239 transscribere opus est:

ΕΚ. οἶσθ', ἡνίκ' ἦλθες Ἰλίου κατάσκοπος,
δυσχλαινίᾳ τ' ἄμορφος, ὀμμάτων τ' ἄπο
φόνου σταλαγμοὶ σὴν κατέσταζον γένυν;
ΟΔ. οἶδ'· οὐ γὰρ ἄκρας καρδίας ἔψαυσέ μου.
ΕΚ. ἔγνω δέ σ' Ἑλένη καὶ μόνῃ κατεῖπ' ἐμοί;
ΟΔ. μεμνήμεθ' ἐς κίνδυνον ἐλθόντες μέγαν.
ΕΚ. ἥψω δὲ γονάτων τῶν ἐμῶν ταπεινὸς ὤν;
ΟΔ. ὥστ' ἐνθανεῖν γε σοῖς πέπλοισι χεῖρ' ἐμήν.
ΕΚ. τί δῆτ' ἔλεξας δοῦλος ὢν ἐμὸς τότε;
ΟΔ. πολλῶν λόγων εὑρήμαθ', ὥστε μὴ θανεῖν.
ΕΚ. ἔσωσα δῆτά σ' ἐξέπεμψά τε χθονός;
ΟΔ. ὥστ' εἰσορᾶν γε φέγγος ἡλίου τόδε.
ΕΚ. οὔκουν κακύνει τοῖσδε τοῖς βουλεύμασιν,
ὃς ἐξ ἐμοῦ μὲν ἔπαθες οἷα φῂς παθεῖν,
δρᾷς δ' οὐδὲν ἡμᾶς εὖ, κακῶς δ' ὅσον δύνῃ;
ἀχάριστον ὑμῶν σπέρμα . . . . . .
ἃ δ' ἀντιδοῦναι δεῖ σ' ἀπαιτούσης ἐμοῦ,
ἄκουσον· ἥψω τῆς ἐμῆς, ὡς φῄς, χερὸς
καὶ τῆσδε γραίας προσπίτνων παρηίδος·
ἀνθάπτομαί σου τῶνδε τῶν αὐτῶν ἐγὼ
χάριν τ' ἀπαιτῶ τὴν τόθ' ἱκετεύω τέ σε,
μή μου τὸ τέκνον ἐκ χερῶν ἀποσπάσῃς,
μηδὲ κτάνητε.

Totam hanc scaenam non intellegi iudico, nisi adnotatio scholiastae ad v. 241 (I p. 32 Schwartz) inspicitur: ἀπίθανον τὸ πλάσμα καὶ οὐχ Ὁμηρικόν· οὐ γὰρ ἂν ἐσίγησεν Ἑκάβη πολέμιον θεασαμένη κατοπτεύοντα τὰ κατὰ τοὺς Τρῶας πράγματα. ἡ δὲ Ἑλένη εἰκότως· ἄτην γὰρ μετέστενεν Ἀφροδίτης. Rectissime scholiasta. Neque enim apud Homerum neque alibi Hecuba Ulixem captum servavit. Totam rem Euripides videtur primus finxisse ea sola re adductus, ut Hecubam supplicem hoc in Ulixem merito nitentem faceret. Id quid sibi velit apparet: artificii in re dramatica usitatissimi gratia historiam poeticam mutare Euripides non veritus est.

Has similesve actiones frequentissime in tragoediis locum habuisse vel inde colligitur, quod poetae comici identidem in risum eas detorserunt; cf. e. c. Aristoph. vesp. 438 sqq.

ὦ Κέκροψ ἥρως ἄναξ, τὰ πρὸς ποδῶν Δρακοντίδη,
περιορᾷς οὕτω μ' ὑπ' ἀνδρῶν βαρβάρων χειρούμενον,
οὓς ἐγὼ 'δίδαξα κλάειν τέτταρ' ἐς τὴν χοίνικα;

et 448 sqq.

οὐκ ἀφήσεις οὐδὲ νυνί μ', ὦ κάκιστον θηρίον;
οὐδ' ἀναμνησθεὶς ὅθ' εὑρὼν τοὺς βότρυς κλέπτοντά σε
προσαγαγὼν πρὸς τὴν ἐλάαν ἐξέδειρ' εὖ κἀνδρικῶς,
ὥστε σε ζηλωτὸν εἶναι, σὺ δ' ἀχάριστος ἦσθ' ἄρα.
ἀλλ' ἄνες με καὶ σὺ καὶ σύ, πρὶν τὸν υἱὸν ἐκδραμεῖν.[1])

3) Sed haec hactenus; iam veteres opinatos esse memineris deos non solum sacrificiis antea oblatis verum etiam votis postea solvendis commoveri posse, ut optata efficerent.[2]) Cf. Hom. Il. K 284 sqq.

κέκλυθι νῦν καὶ ἐμεῖο, Διὸς τέκος, ἀτρυτώνη,

. . . .

291 ὥς νῦν μοι ἐθέλουσα παρίστασο καί με φύλασσε·
σοὶ δ' αὖ ἐγὼ ῥέξω βοῦν ἦνιν εὐρυμέτωπον,
ἀδμήτην, ἣν οὔπω ὑπὸ ζυγὸν ἤγαγεν ἀνήρ·
τήν τοι ἐγὼ ῥέξω χρυσὸν κέρασιν περιχεύας.

Talia promissa in supplicantium quoque orationibus apud tragicos inveniri vix pluribus contendere opus est:

Oedipus Athenis refugium requirens civibus Coloneis utilitatem se allaturum esse pollicetur; Oed. Col. 287 sq.

ἥκω γὰρ ἱερὸς εὐσεβής τε καὶ φέρων
ὄνησιν ἀστοῖς τοῖσδε.

Medea in Euripidis fabula cognomini Aegeum, si civitate et tecto se recepturus sit, prole se donaturum esse promittit: 713 sqq.

---

[1]) Etiam recentioris comoediae poetae videntur in eisdem locis communibus exhibendis tragicorum vestigia pressisse; cf. Plaut. Capt. 244 sq.

nunc te oro . . . per mei te erga bonitatem patris.

Ter. Andr. 292 si te in germani fratris dilexi loco
sive haec te solum semper fecit maxumi
seu tibi morigera fuit in rebus omnibus,
te isti virum do, amicum tutorem patrem.

Ter. Hautont. 1024 sqq.
si umquam ullum fuit tempus, mater, quom ego voluptati tibi
fuerim, dictus filius tuos vostra voluntate: obsecro,
eius ut memineris atque inopis nunc te miserescat mei:
quod peto aut quod volo, parentes meos ut commonstres mihi.

[2]) Vide Ausfeld l. c. p. 528.

δέξαι δέ χώρᾳ καὶ δόμοις ἐφέστιον.
οὕτως ἔρως σοι πρὸς θεῶν τελεσφόρος
γένοιτο παίδων, ...
εὕρημα δ' οὐκ οἶσθ' οἷον ηὕρηκας τόδε·
παύσω δέ σ' ὄντ' ἄπαιδα καὶ παίδων γονὰς
σπεῖραί σε θήσω· τοιάδ' οἶδα φάρμακα.

Praeterea cf. hosce locos:

Soph. Oed. Col. 1338 (Polynices ad Oedipum):
ὁ δ' ἐν δόμοις τύραννος[1]), ὢ τάλας ἐγώ,
κοινῇ καθ' ἡμῶν ἐγγελῶν ἁβρύνεται·
ὅν, εἰ σὺ τἠμῇ ξυμπαραστήσει φρενί,
βραχεῖ σὺν ὄγκῳ καὶ χρόνῳ διασκεδῶ.
ὥστ' ἐν δόμοισι τοῖσι σοῖς στήσω σ' ἄγων,
στήσω δ' ἐμαυτόν, κεῖνον ἐκβαλὼν βίᾳ.

Eur. Iph. Taur. 1067 (Iphigenia ad chorum):
σωθεῖσα δ', ὡς ἂν καὶ σὺ κοινωνῇς τύχης,
σώσω σ' ἐς Ἑλλάδα.

Eundem locum communem ab Euripide in Andromeda fabula exhibitum esse hisce fragmentis indicatur:

128 ὦ ξένε, κατοίκτιρόν με τὴν πανάθλιαν,
λῦσόν με δεσμῶν.
129 ὦ παρθέν', εἰ σώσαιμί σ', εἴσῃ μοι χάριν;
132 ἄγου δέ μ', ὦ ξέν', εἴτε πρόσπολον θέλεις
εἴτ' ἄλοχον εἴτε δμωίδα.[2])

IV. His enucleatis reliquos qui in ore petentium esse solent locos communes perlustremus.

1) Ac primum brevem eorum supplicum mentionem fieri opus est qui ad aram alicuius dei confugerunt.[3]) Hi enim, ut consentaneum est, maxime in eius dei tutela se esse profitentur, cuius aram occupaverunt, eosque quibus

---

[1]) Intellegit Eteoclem fratrem.

[2]) Eiusmodi locos illudit Aristophanes in Lysistrata
861 ΚΙΝ. ἴθι νυν, κάλεσον αὐτήν. ΛΥΣ. τί οὖν; δώσεις τί μοι;
ΚΙΝ. ἔγωγέ σοι νὴ τὸν Δί', ἢν βούλῃ γε σύ·
ἔχω δὲ τοῦθ'· ὅπερ οὖν ἔχω, δίδωμί σοι.

[3]) De historia huius artificii apud tragicos usitatissimi cf. Leo, Plautinische Forschungen p. 144; Dieterich, Pulcinella p. 9.

supplicant cohortari solent, ne preces suas recusantes iram illius dei excitent. Ita in Aeschyli Supplicibus filiae Danai vel deorum gratia, quorum in ara (κοινοβωμίᾳ) consederunt, a filiis Aegypti sese tutandas esse arbitrantur:

344 αἰδοῦ σὺ πρύμναν πόλεος ὧδ᾽ ἐστεμμένην.
346 βαρύς γε μέντοι Ζηνὸς ἱκεσίου κότος.
381 τὸν ὑψόθεν σκοπὸν ἐπισκόπει,
φύλακα πολυπόνων
βροτῶν, οἳ τοῖς πέλας προσήμενοι
δίκας οὐ τυγχάνουσιν ἐννόμου.
μένει τοι Ζηνὸς ἱκτίου κότος
δυσπαραθέλκτους παθόντος οἴκτοις.
423 μηδ᾽ ἴδῃς μ᾽ ἐξ ἑδρᾶν πανθέων
ῥυσιασθεῖσαν . . . . . .
427 καὶ φύλαξαι κότον.
μή τι τλᾷς τὰν ἱκέτιν εἰσιδεῖν
ἀπὸ βρετέων βίᾳ δίκας ἀγομέναν κτλ.

Similes loci sunt:

Soph. Oed. Col. 275 (Oedipus ad cives Coloneos):
ἀνθ᾽ ὧν ἱκνοῦμαι πρὸς θεῶν ὑμᾶς, ξένοι,
ὥσπερ με κἀνεστήσαθ᾽, ὧδε σώσατε,
καὶ μὴ θεοὺς τιμῶντες εἶτα τοὺς θεοὺς
μοίρᾳ ποιεῖσθε μηδαμῶς· ἡγεῖσθε δὲ
βλέπειν μὲν αὐτοὺς πρὸς τὸν εὐσεβῆ βροτῶν,
βλέπειν δὲ πρὸς τοὺς δυσσεβεῖς, φυγὴν δέ του
μήπω γενέσθαι φωτὸς ἀνοσίου.

ibid. 1285 (Polynices ad Oedipum):
πρῶτον μὲν αὐτὸν τὸν θεὸν ποιούμενος
ἀρωγόν, ἔνθεν[1]) μ᾽ ὧδ᾽ ἀνέστησεν μολεῖν
ὁ τῆσδε τῆς γῆς κοίρανος.

Eur. Ion. 1282 (Creusa ad Ionem):
ἀπεννέπω σε μὴ κατακτείνειν ἐμὲ
ὑπέρ τ᾽ ἐμαυτῆς τοῦ θεοῦ θ᾽ ἵν᾽ ἕσταμεν.

Hic illic petentes, nisi quae optant statim assequuntur, ipsos sese interficientes locum sacrum maculaturos esse minitantur, ut eo celerius exaudiantur. In Aeschyli Supplicibus

[1]) Intellegitur Neptunus, cuius aram Polynices Theseo iubente reliquit.

inter chorum Danaidum et regem Argivorum hoc colloquium exsistit:

457 ΧΟ. ἔχω στρόβους ζώνας τε, συλλαβὰς πέπλων.
ΒΑ. τάχ' ἂν γυναικῶν ταῦτα συμπρέποι στολῇ.
ΧΟ. ἐκ τῶνδε τοίνυν, ἴσθι, μηχανὴ καλή.
ΒΑ. λέξον τίν' αὐδὴν τήνδε γηρυθεῖσ' ἔσει.
ΧΟ. εἰ μή τι πιστὸν τῷδ' ὑποστήσεις στόλῳ —
ΒΑ. τί σοι περαίνει μηχανὴ συζωμάτων;
ΧΟ. νέοις πίναξι βρέτεα κοσμῆσαι τάδε.
ΒΑ. αἰνιγματῶδες τοὔπος· ἀλλ' ἁπλῶς φράσον.
ΧΟ. ἐκ τῶνδ' ὅπως τάχιστ' ἀπάγξασθαι θεῶν.

His cum versibus non incommode comparantur ea, quibus Menelaus in Euripidis Helena fabula Theonoam adloquitur.

980 ἣν δ' ἐς μὲν ἀλκὴν μὴ πόδ' ἀντιθῇ[1]) ποδί,
λιμῷ[2]) δὲ θηρᾷ τύμβον ἱκετεύοντε νώ,
κτανεῖν δέδοκται τήνδε μοι κἄπειτ' ἐμὸν
πρὸς ἧπαρ ὦσαι δίστομον ξίφος τόδε
τύμβου 'πὶ νώτοις τοῦδ', ἵν' αἵματος ῥοαὶ
τάφου καταστάζωσι· κεισόμεσθα δὲ
νεκρὼ δύ' ἑξῆς τῷδ' ἐπὶ ξεστῷ τάφῳ.[3])

---

[1]) M. intellegit Theoclymenum, Theonoae fratrem.

[2]) Saepius enim accidebat, ut supplices vel fame vel ignibus factis cogerentur refugia relinquere; cf. Leo l. c. p. 144; Dieterich l. c. p. 10.

[3]) Appendicis loco pauca exempla memoramus, ubi potestas ad aras deorum confugiendi petentibus non data est aut ab eis spernitur:

Eur. Iph. Aul. 911 (Clytaemestra ad Achillem):

οὐκ ἔχω βωμὸν καταφυγεῖν ἄλλον ἢ τὸ σὸν γόνυ,
οὐδὲ φίλος οὐδείς πέλας μοι.

Eur. Andr. 893 (Hermione ad Orestem):

οἴκτιρον ἡμᾶς ὧν ἐπισκοπεῖς τύχας,
πράσσοντας οὐκ εὖ. στεμμάτων δ' οὐχ ἥσσονας
σοῖς προστίθημι γόνασιν ὠλένας ἐμάς.

Eur. fr. 170 (ex Antigona petitum):

οὐκ ἔστι Πειθοῦς ἱερὸν ἄλλο πλὴν λόγος,
καὶ βωμὸς αὐτῆς ἔστ' ἐν ἀνθρώπου φύσει.

(Haec verba Antigonae ipsi Creontem suppliciter oranti tribuerunt Welcker, Die griechische Tragödie II p. 571; Hartung, Euripides

2) Sed non solum qui ad aras confugerunt petentes, verum etiam alii de dis monent vel eos quibus supplicant adhortantur, ne optata sua neglegentes deos iratos reddant.

Eur. Suppl. 301 (Aethra ad filium):
ἐγὼ δέ σ', ὦ παῖ, πρῶτα μὲν τὰ τῶν θεῶν
σκοπεῖν κελεύω μὴ σφαλῇς ἀτιμάσας·
σφάλλῃ γὰρ ἐν τούτῳ μόνῳ, τἄλλ' εὖ φρονῶν.

Eur. Hec. 799 (Hecuba ad Agamemnonem):
ἀλλ' οἱ θεοὶ σθένουσι χὠ κείνων κρατῶν
νόμος.

3) Similis locus est, si petentes eis, ad quos preces mittunt, dedecori et ignominiae futurum esse dicunt, si optata sua abnegaturi sint:

---

restitutus I p. 424). Ceteroqui hospites quoque, ut pote qui (non minus quam supplices ad aras versantes) in peculiari deorum tutela apud veteres fuerint, in tragoediis summo iure aliorum opem et auxilium se sibi vindicare posse arbitrantur; id quod copiosissime Ulixes Polyphemo in Euripidis Cyclope exponit; 288 sqq.

μὴ τλῇς πρὸς οἴκους σοὺς ἀφιγμένους ξένους
κτανεῖν βοράν τε δυσσεβῆ θέσθαι γνάθοις·
. . . .
299 νόμος δὲ θνητοῖς, ...
ἱκέτας δέχεσθαι ποντίους ἐφθαρμένους
ξένιά τε δοῦναι καὶ πέπλοις ἐπαρκέσαι κτλ.

Cf. praeterea Eur. Hel. 954 (Menelaus ad Theonoam):
ἀλλ', εἰ μὲν ἄνδρα σοι δοκεῖ σῶσαι ξένον,
956 . . . . . σῶσον.

Soph. Oed. Col. 1335 (Polynices ad Oedipum):
πτωχοὶ μὲν ἡμεῖς καὶ ξένοι.

Eur. Hec. 808 (Hecuba ad Agamemnonem):
(εἰ) μὴ δίκην δώσουσιν οἵτινες ξένους
κτείνουσιν . . . .
οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον.

Eur. Suppl. 171 (Admetus de matribus supplicibus):
ἐλθεῖν δ' ἔτλησαν δεῦρο καὶ ξένον πόδα
θεῖναι.

Eur. Heraclid. 223 (Iolaus ad Demophontem):

σοὶ γὰρ τόδ' αἰσχρὸν . . . . .
ἱκέτας ἀλήτας συγγενεῖς (ἐκδοῦναι).

Eur. Andr. 575 (Andromache ad Peleum):

εἰ δὲ μή, θανούμεθα
αἰσχρῶς μὲν ὑμῖν κτλ.

Eur. Hel. 956 (Helena ad Theonoam):

σῶσον· εἰ δὲ μὴ δοκεῖ
. . . . . σὺ . . γυνὴ κακὴ φανῇ.

Eur. Suppl. 314 (Aethra ad Theseum):

ἐρεῖ δὲ δή τις ὡς ἀνανδρίᾳ φρενῶν,
πόλει παρόν σοι στέφανον εὐκλείας λαβεῖν,
δείσας ἀπέστης, καὶ συὸς μὲν ἀγρίου
ἀγῶνος ἥψω φαῦλον ἀθλήσας πόνον,
οὗ δ' ἐς κράνος βλέψαντα καὶ λόγχης ἀκμὴν
χρῆν ἐκπονῆσαι, δειλὸς ὢν ἐφηυρέθης.

Eur. Iph. Aul. 906 (Clytaemestra ad Achillem):

σοὶ δ' ὄνειδος ἵξεται,
ὅστις οὐκ ἤμυνας.

ibid. 1183 (Clytaemestra ad Agamemnonem):

μὴ δῆτα πρὸς θεῶν μήτ' ἀναγκάσῃς ἐμὲ
κακὴν γενέσθαι περὶ σέ, μήτ' αὐτὸς γένῃ.

Eur. Cycl. 310 (Ulixes ad Polyphemum):

πάρες τὸ μάργον σῆς γνάθου, τὸ δ' εὐσεβὲς
τῆς δυσσεβείας ἀνθελοῦ.

4) Quodsi vel in eis quae proxime tractavimus exemplis petentes non suppliciter orare, sed mala minitari vidimus, alibi manifesto minis utuntur.

Eur. Hel. 975 (Menelaus ad Theonoam):

εἰ δ' ἐμὲ γυναῖκα τὴν ἐμὴν συλήσετε,
ἅ σοι παρέλιπεν ἥδε τῶν λόγων, φράσω.
ὅρκοις κεκλήμεθ', ὡς μάθῃς, ὦ παρθένε,
πρῶτον μὲν ἐλθεῖν διὰ μάχης σῷ συγγόνῳ·
κἀκεῖνον ἢ 'μὲ δεῖ θανεῖν· ἁπλοῦς λόγος.

Quid quod in compluribus tragoediis supplices aliaeve personae liberos eorum quos voluntati suae obsequi coacturi sunt, seu vi seu dolo rapiunt minanturque se illos occisuros esse nisi petita sua efficiantur. In Sophoclis Oedipode Coloneo

Creo Antigonam capi iubet, ut Oedipum optata sua explentem Thebas redire cogat (818 sqq.). In Euripidis Andromacha Menelaus Molosso parvulo antea dolo sublato mortem minitans efflagitat, ut mater sacellum Thetidis relinquat (425 sqq.). Orestes in Euripidis fabula cognomini se Hermionam vi comprehensam interfecturum esse dicit, nisi Menelaus ab Argivis impetraturus sit, ut vitae suae parcatur (1567 sqq.). Quarta accedit Telephi fabula ubi idem artificium exhibitum fuisse Hygini fabula 101 comprobatur: '. . . hoc Telephus ubi audivit, ad regem Agamemnonem venit et monitu Clytaemestrae Orestem infantem de cunabulis rapuit, minitans se eum occisurum, nisi sibi Achivi mederentur.' [1]) Aristophanes vero hoc artificium bis in risum detorsit cum in Acharnis 325 sqq. tum in Thesmophoriazusis 689 sqq.

ΓΥΝΗ. ἆ ποῖ σὺ φεύγεις; οὗτος οὗτος οὐ μενεῖς;
τάλαιν' ἐγώ, τάλαινα, καὶ τὸ παιδίον
ἐξαρπάσας μοι φροῦδος ἀπὸ τοῦ τιτθίου.
ΜΝΗΣ. κέκραχθι· τοῦτο δ' οὐδέποτε σὺ ψωμιεῖς,
ἢν μή μ' ἀφῆτ'· ἀλλ' ἐνθάδ' ἐπὶ τῶν μηρίων
πληγὲν μαχαίρᾳ τῇδε φοινίας φλέβας
καθαιματώσει βωμόν. [2])

5) Relinquitur, ut addamus petentes semper fere afferre aut optata sua iusta aut quae passi vel perpessuri sint iniusta esse.

---

[1]) Cf. schol. Aristoph. Ach. 332 (ὁ Τήλεφος κατὰ τὸν τραγῳδοποιὸν Αἰσχύλον, ἵνα τύχῃ παρὰ τοῖ Ἕλλησι σωτηρίας, τὸν Ὀρέστην εἶχε συλλαβών), quod ad Euripidis, non Aeschyli fabulam spectare viri docti summo iure suspicati sunt; vide Vater, die Aleaden des Sophocles, Berlin 1835, p. 19; Nauck, T.G.F.[2] p. 76.

[2]) Ceteroqui totam hanc rem iam Welckerus, 'die griech. Trag.' II p. 481 et 491 perspexit in eo tantum errans, quod poetam comicum duobus locis eosdem Telephi versus imitatum esse iudicavit: sicut enim Aristophanem in Acharnis versus Telephi fabulae risisse concedendum erit (cf. adn. 1), ita mea quidem sententia perfacile fieri poterat, ut in Thesmophoriazusis 689 sqq non certae tragoediae ratione habita artificium in magno fabularum numero exhibitum illuderet.

a) Petentes optata sua iusta esse afferunt:

Aesch. Suppl. 402 (chorus Danaidum ad regem Argivorum):
ἀμφοτέρους ὁμαίμων τάδ' ἐπισκοπεῖ
Ζεὺς ἑτερορρεπής, νέμων εἰκότως
ἄδικα μὲν κακοῖς, ὅσια δ' ἐννόμοις.
τί τῶνδ' ἐξ ἴσου ῥεπομένων μεταλ-
γεῖς τὸ δίκαιον ἔρξαι;

Soph. Oed. Col. 740 (Creo ad Oedipum):
ἀλλ' ὦ ταλαίπωρ' Οἰδίπους . . . .
ἱκοῦ πρὸς οἴκους· πᾶς σε Καδμείων λεὼς
καλεῖ δικαίως.

Eur. Hel. 959 (Menelaus ad Theonoam):
ἃ δ' ἄξι' ἡμῶν καὶ δίκαι' ἡγούμεθα
. . . .
λέξω.
994 τοῖς ἐμοῖς πείθου λόγοις,
ἵν' ᾖς δικαία καὶ δάμαρτ' ἐγὼ λάβω.

Eur. Suppl. 65 (matres ad Aethram):
ἔχομεν δ' ἔνδικα.

b) Petentes quae passi vel perpessuri sint iniusta esse exponunt:

Soph. Oed. Col. 881 (chorus Antigonam a Creonte vi rapi videns):
ὦ ξέν', οὐ δίκαια δρᾷς.

Eur. Hel. 920 (Helena ad Theonoam):
τὸ μὲν δίκαιον τοῦ πατρὸς διαφθερεῖς,
τῷ δ' οὐ δικαίῳ συγγόνῳ δώσεις δίκην,
αἰσχρὸν τὰ μέν σε θεῖα πάντ' ἐξειδέναι,
τά τ' ὄντα καὶ μέλλοντα, τὰ δὲ δίκαια μή.

Eur. Heraclid. 187 (Iolaus ad Demophontem):
πῶς ἂν δικαίως ὡς Μυκηναίους ἄγοι
ὅδ'[1]) ὄντας ἡμᾶς . . . .
193 οὐ γάρ τι Τραχὶς οὐδ' Ἀχαιικὸν τάδε
πόλισμ', ὅθεν σὺ τούσδε τῇ δίκῃ μὲν οὔ,
196 . . . . . . ἤλαυνες.

Eur. Andr. 565 (Andromache ad Peleum):
καὶ νῦν με βωμοῦ Θέτιδος . . . .
567 ἄγουσ' ἀποσπάσαντες, οὔτε τῳ δίκῃ
κρίναντες.

---

[1]) Scil. praeco Argivorum.

Eur. Troad. 961 (Helena ad Menelaum):

πῶς οὖν ἔτ' ἂν θνῄσκοιμ' ἂν ἐνδίκως, πόσι,
πρὸς σοῦ δικαίως, ἣν . . . .

Hic illic demonstratur non eum qui in malis sit sed alium quendam dignum esse qui miseriam perpetiatur:

Eur. Hec. 264 (Hecuba ad Ulixem):

ἀλλ' οὐδὲν αὐτὸν ἥδε γ' εἴργασται κακόν.
'Ελένην νιν αἰτεῖν χρῆν τάφῳ προσφάγματα·
κείνη γὰρ ὤλεσέν νιν ἐς Τροίαν τ' ἄγει.
εἰ δ' αἰχμαλώτων χρή τιν' ἔκκριτον θανεῖν
κάλλει θ' ὑπερφέρουσαν, οὐχ ἡμῶν τόδε·
ἡ Τυνδαρὶς γὰρ εἶδος ἐκπρεπεστάτη,
ἀδικοῦσά θ' ἡμῶν οὐδὲν ἧσσον ηὑρέθη.

Eur. Iph. Aul. 1195 (Clytaemestra ad Agamemnonem):

στρατηλατεῖν σε δεῖ;
ὃν χρῆν δίκαιον λόγον ἐν 'Αργείοις λέγειν·
βούλεσθ', 'Αχαιοί, πλεῖν Φρυγῶν ἐπὶ χθόνα;
κλῆρον τίθεσθε παῖδ' ὅτου θανεῖν χρεών.
ἐν ἴσῳ γὰρ ἦν τόδ', ἀλλὰ μή σ' ἐξαίρετον
σφάγιον παρασχεῖν Δαναΐδαισι παῖδα σήν,
ἢ Μενέλεων πρὸ μητρὸς 'Ερμιόνην κτανεῖν,
οὗπερ τὸ πρᾶγμ' ἦν. νῦν δ' ἐγὼ μὲν ἡ τὸ σὸν
σῴζουσα λέκτρον παιδὸς ἐστερήσομαι,
ἡ δ' ἐξαμαρτοῦσ', ὑπόροφον νεάνιδα
Σπάρτῃ κομίζουσ', εὐτυχὴς γενήσεται.

Quoniam satis superque de orationibus quas supplices apud tragicos habent disseruisse et quos locos communes poetae in eis pangendis secuti sint ostendisse nobis videmur, iam, ut propositum est, in eos versus breviter inquiramus quibus chorus preces petentium excipere solet. In universum tres loci communes in eiusmodi versibus reperiuntur.

1) Primum quidem chorus petentes misericordia dignos esse vel se ipsum eorum miserere profitetur:

Eur. Hel. 944

οἰκτροὶ μὲν οἱ παρόντες ἐν μέσῳ λόγοι,
οἰκτρὰ δὲ καὶ σύ.

Eur. Hec. 296

οὐκ ἔστιν οὕτω στερρὸς ἀνθρώπου φύσις,
ἥτις γόων σῶν καὶ μακρῶν ὀδυρμάτων
κλύουσα θρήνους οὐκ ἂν ἐκβάλοι δάκρυ.

Eur. Med. 906

κἄμοὶ κατ' ὄσσων χλωρὸν ὡρμήθη δάκρυ·
καὶ μὴ προβαίη μεῖζον ἢ τὰ νῦν κακόν.

2) Nonnunquam choro satis est eos ad quos preces deriguntur, adhortari, ut respondeant legesque iustitiae vel aequitatis respiciant.

Soph. Phil. 963

τί δρῶμεν; ἐν σοὶ καὶ τὸ πλεῖν ἡμᾶς, ἄναξ,
ἤδη 'στὶ καὶ τοῖς τοῦδε προσχωρεῖν λόγοις.

Soph. Oed. Col. 1346

τὸν ἄνδρα τοῦ πέμψαντος οὕνεκ', Οἰδίπους,
εἰπὼν ὁποῖα ξύμφορ' ἔκπεμψαι πάλιν.

Eur. Hel. 996

ἐν σοὶ βραβεύειν, ὦ νεᾶνι, τοὺς λόγους·
οὕτω δὲ κρῖνον ὡς ἅπασιν ἁνδάνῃς.

3) Saepissime autem evenit, ut chorus, praesertim cum a petentibus stet, suas cum illorum precibus coniungat:

Soph. Phil. 507

οἴκτιρ', ἄναξ, πολλῶν ἔλεξεν δυσοίστων πόνων
ἆθλ', οἷα μηδεὶς τῶν ἐμῶν τύχοι φίλων.

Soph. Ai. 525

Αἴας, ἔχειν σ' ἂν οἶκτον ὡς κἀγὼ φρενὶ
θέλοιμ' ἄν· αἰνοίης γὰρ ἂν τὰ τῆσδ' ἔπη.

Soph. Oed. R. 650

πιθοῦ θελήσας φρονήσας τ', ἄναξ, λίσσομαι.

Eur. Heraclid. 232

ᾤκτιρ' ἀκούσας τῶνδε συμφορᾶς, ἄναξ.
234 . . . . οἵδε γὰρ πατρὸς
ἐσθλοῦ γεγῶτες δυστυχοῦσ' ἀναξίως.

Eur. Iph. Aul. 1209

πιθοῦ. τὸ γάρ τοι τέκνα συνσῴζειν καλόν,
'Αγάμεμνον· οὐδεὶς τοῖσδ' ἂν ἀντείποι βροτῶν.

Eur. Or. 680

κἀγώ σ' ἱκνοῦμαι καὶ γυνή περ οὖσ' ὅμως
τοῖς δεομένοισιν ὠφελεῖν· οἷός τε δ' εἶ.

Ut autem ad tertiam eamque ultimam quam statuimus partem commentationis transeamus, de responsis eorum qui

implorantur pauca addere oportet. Quod quidem aggressis breviter praemonere liceat quo factum sit, ut quibus rationibus poetae in his responsis pangendis usi sint dilucide cognosci nequeat. Etenim sicut petentes ipsos omnibus precibus orare et obtestari consentaneum est, ita perfacile fieri poterat, ut ei, ad quos preces mittebantur, optata aut explerent aut recusarent nullo vel paucis verbis additis (Soph. Ai. 527. Eur. Andr. 577. Herc. 332. Or. 1344. Phoen. 1625). Quin iam supra (p. 11) statuimus artificium, quod poetae secuti primum petentes, tum chorum, denique eos qui orantur verba facientes inducebant, non ubivis sed hic illic adhibitum esse. Haec si nobiscum reputamus, non mirandum esse facile iudicaveris, quod tragici in responsis componendis certis quibusdam locis communibus nondum usi sunt. Atqui accuratius perscrutantibus nobis contingit, ut hanc illam cogitationem iterum atque iterum repeti observemus. Ac primum quidem optata effecturi saepius quibus causis adducantur enarrant, ut opitulentur, qua in re easdem, quas in prima dissertationis parte tractavimus causas repeti consentaneum est.

Eur. Heraclid. 236 (Demophon ad Iolaum):
τρισσαί μ' ἀναγκάζουσι συννοίας ὁδοί,
'Ιόλαε, τοὺς σοὺς μὴ παρώσασθαι λόγους·
τὸ μὲν μέγιστον Ζεὺς ἐφ' οὗ σὺ βώμιος
θακεῖς νεοσσῶν τήνδ' ἔχων ὁμήγυριν,
τὸ συγγενές τε καὶ τὸ προυφείλειν καλῶς
πράσσειν παρ' ἡμῶν τούσδε πατρῴαν χάριν,
τό τ' αἰσχρόν, οὗπερ δεῖ μάλιστα φροντίσαι.

Eur. Med. 719 (Aegeus ad Medeam):
πολλῶν ἕκατι τήνδε σοι δοῦναι χάριν,
γύναι, πρόθυμός εἰμι, πρῶτα μὲν θεῶν,
ἔπειτα παίδων ὧν ἐπαγγέλλῃ γονάς.

Eur. Hec. 852 (Agamemno ad Hecubam):
. . . βούλομαι θεῶν θ' οὕνεχ' ἀνόσιον ξένον
καὶ τοῦ δικαίου τήνδε σοι δοῦναι δίκην.

Eur. Hel. 998 (Theonoa ad Helenam et Menelaum):
ἐγὼ πέφυκά τ' εὐσεβεῖν καὶ βούλομαι,
φιλῶ τ' ἐμαυτήν, καὶ κλέος τοὐμοῦ πατρὸς

οὐκ ἂν μιάναιμ', οὐδὲ συγγόνῳ χάριν
δοίην ἂν ἐξ ἧς δυσκλεὴς φανήσεται.
ἔνεστι δ' ἱερὸν τῆς δίκης ἐμοὶ μέγα
ἐν τῇ φύσει [κτλ.

Soph. Oed. Col. 562 (Theseus ad Oedipum):

ὃς οἶδα χαὐτὸς ὡς ἐπαιδεύθην ξένος
ὥσπερ σύ, χὠς τις πλεῖστ' ἀνὴρ ἐπὶ ξένης
ἤθλησα κινδυνεύματ' ἐν τὠμῷ κάρᾳ·
ὥστε ξένον γ' ἂν οὐδὲν ὄνθ', ὥσπερ σὺ νῦν,
ὑπεκτραποίμην μὴ οὐ συνεκσῴζειν·[1]) ἐπεὶ
ἔξοιδ' ἀνὴρ ὢν χὤτι τῆς εἰς αὔριον
οὐδὲν πλέον μοι σοῦ μέτεστιν ἡμέρας.[2])

Nonnunquam optata expleturi satis habent confiteri animos suos ad miserationem commotos esse.

Soph. Phil. 965 (Neoptolemus ad Philoctetam):

ἐμοὶ μὲν οἶκτος δεινὸς ἐμπέπτωκέ τις
τοῦδ' ἀνδρὸς . . .

Eur. Hec. 783 (Agamemno):

ὦ σχετλία σὺ τῶν ἀμετρήτων πόνων.
ἔγωγε καὶ σὸν παῖδα καὶ τύχας σέθεν,
Ἑκάβη, δι' οἴκτου χεῖρά θ' ἱκεσίαν ἔχω.

Eur. Iph. Aul. 932 (Achilles ad Clytaemestram):

σὲ δ', ὦ παθοῦσα σχέτλια πρὸς τῶν φιλτάτων,
ἃ δὴ κατ' ἄνδρα γίγνεται νεανίαν,
τοσοῦτον οἶκτον περιβαλὼν καταστελῶ κτέ.

Qui vero supplicibus obsequi cunctantur, sibi solis optata efficere non licere simulant, nisi antea totus populus iusserit; cf. Aesch. Suppl. 365. 398. Eur. Suppl. 355. Pariter Agamemno Graecorum timore stupefactus neque in Hecuba (850 sqq.) preces Hecubae neque in Iphigenia Aulidensi (1255 sqq.) petita uxoris mortem filiae deprecantis explere audet.

Iam satis longum iter dimensi pedem sistamus. Ostendisse vel potius exemplis illustravisse mihi videor poetas tragicos in supplicibus inducendis certos quosdam locos

---

[1]) Cf. p. 34 sq. (II 4 a γ).
[2]) Cf. p. 26 (II 1).

communes adhibuisse, quibus frequentissime — si molem tragoediarum respicis quae iniquitatem aetatis non tulerunt — in usum vocatis poetae scaenas ipsas fingentes non paululum adiuvabantur. Hi loci communes quem in modum nati sint, vix dubitari potest. Plurimos (cf. II 6) videntur poetae a contentione forensi repetivisse; alii nescio an ex praescriptis rhetorum hausti sint, quorum (velut Thrasymachi) artes oratoriae iam quinto saeculo exstabant; hac in re in suspenso relinqui apparet, cuiusnam aut quorumnam libros poetae manibus tenuerint.[1]) Tertium genus locorum in orationibus supplicum exhibitum idem est, quo petentes in precibus ad deos missis utuntur. Quae cum ita sint, usu tragicorum saepissime idem tractantium accidisse opinor, ut paulatim certa quaedam ratio petentes inducendi enasceretur. Rem ita sese habere vel inde cognoscitur, quod Sophoclem plures locos communes quam Aeschylum, illo autem plures Euripidem usurpavisse manifestum est. Sed quaerat quispiam, unde explicetur eiusmodi scaenas in tali poetarum amore fuisse. Ad quam quaestionem solvendam non abs re erit, accuratius perscrutari, quantum momentum scaenae nostrae afferant ad totas fabulas conformandas. Quod quidem spectantes scaenas in duas partes dividendas esse iudicamus. Quarum altera eas actiones continet, quae in fabulis conformandis aut parvi aut nullius momenti fuerunt. Cadit id, ut exemplis utar, et in Euripidis Hecubae fabulae versus 251 sqq., quibus Hecuba Ulixi supplicat, et in eiusdem poetae Iphigeniae Aulidensis versus 1146 sqq., ubi Clytaemestra filiae mortem deprecatur atque Iphigenia ipsa supplex genibus patris accidit. Ulixes enim Polyxenam ad mortem abducit, quamvis mater lamentetur: idem factum esset, si Hecuba tacuisset. Pariter in Iphigenia Aulidensi neque Clytaemestra neque Iphigenia precibus suis quicquam assequuntur; quin etiam Iphigenia in versibus 1368 sqq. ultro immolandam sese offert, id quod ducentis versibus

---

[1]) Similiter iudicat Norden, Die antike Kunstprosa vom 6. Jahrh. v. Chr. bis in die Zeit der Renaissance, Lpz. 1898, p. 29.

ante vehementissime abnegavit. Apparet utroque loco actiones nostras ad fabulas conformandas non magnum momentum habere, etsi concedendum est commode Euripidem eas in usum vocavisse, ut immolationibus victimarum manifesto repraesentandis efficacius animos spectatorum ad miserationem indignationemque commoveret. Maior est eorum dramatum numerus, ubi scaenis nostris omissis totius fabulae conformatio evanescit ac divellitur. Ita neque Iphigenia Taurica neque Helena fabulae ad finem perducerentur, nisi chorus precibus Iphigeniae, Theonoa precibus Helenae ac Menelai commotae fugam utriusque occultarent. Summum vero momentum ad fabulas conformandas afferunt scaenae nostrae in Heraclidis, Medea, Oreste, aliis tragoediis. Etiam Hecuba Agamemnoni supplicatura negat fieri posse ut Polymestorem puniat (i. e. ut altera fabulae pars agatur), nisi dux Graecorum assentiatur (749). Quae cum ita sint, apparet, quanti momenti artificium supplices inducendi fuerit cum in miseris manifesto repraesentandis tum in fabulis conformandis, unde evenisse intellegitur, et ut iterum atque iterum in usum arcesseretur, et ut poetae consulto certos quosdam locos communes investigarent, qui in scaenis ipsis fingendis aliquod adiumentum sibi afferrent. Haec si vera sunt, novo quodam exemplo illustravisse mihi videor, quid poetae tragici Graeci ab eis qui nostra aetate versus pangunt poetis differant: hi magis ingenio suo gaudentes, illi arte opera conscripserunt.

Caput II.

I.

Quicumque formam trimetri a poetis tragicis Graecis adhibiti contemplatur

⏓ – ⏑ – | ⏓ – ⏑ – | ⏓ – ⏑ ⏓ ,

eum non effugit poetas formas vocali finitas in duas syllabas breves exeuntes versui inserere non potuisse, nisi artes quasdam captantes verba in trimetro incommodissima metro adaptarent.[1]) Quod quibus rationibus fieri potuerit videamus.

1) Atque primum quidem eiusmodi formae ante vocabula duabus consonis inchoata collocari poterant

Aesch. Pro. 907: ἦ μὴν ἔτι Ζεύς, καίπερ αὐθάδης φρενῶν

2) Altera ratio vocabula versui inserendi erat, si in arsin solutam admittebantur

Eur. Bacch. 830: στολὴν δὲ τίνα φῂς ἀμφὶ χρῶτ' ἐμὸν βαλεῖν;

3) Deinde fieri poterat, ut formae bisyllabae in thesi primi pedis trimetri exstarent, quem pedem anapaestis expleri licitum erat

Eur. El. 1030: ἐπὶ τοῖσδε τοίνυν καίπερ ἠδικημένη.

---

[1]) Vide A. W. Verrall, On a Metrical Canon in Greek Tragedy, Journal of Philology 12, p. 136 sqq.; Witte, Singular und Plural, Lpz. 1907, p. 61 sq.

4) Nonnunquam formae bisyllabae aliis cum vocabulis per crasin coniunctae vel in synecphonesi positae leguntur

Aesch. Sept. 1028: ἐγώ σφε θάψω κἀνὰ κίνδυνον βαλῶ.

5) Tum poetae ante vocales insequentes formas elisione truncatas adhibebant

Aesch. Ag. 1322: ἅπαξ ἔτ' εἰπεῖν ῥῆσιν, οὐ θρῆνον θέλω.

6) Denique vocabula in fine trimetri inveniuntur

Aesch. Cho. 1055: ποταίνιον γὰρ αἷμά σοι χεροῖν ἔτι.

Ex his rationibus formas trimetro inserendi prima, altera, tertia, quarta, ut pote quae rarissime reperiantur[1]), nullius fere momenti sunt. Quod cum ita sit, potissimum, ut videtur, poetae aut vocalem formarum finalem elisione abscidebant aut integris formis utebantur in exitum versus transiectis. Sed ne putes formas elisione truncatas et formas in terminatione trimetri positas pariter ad metrum convenisse, illas in versu commodiores fuisse ea ex re colligitur, quod omnibus trimetri locis adhiberi poterant, dummodo verbum a vocali incipiens insequeretur, alterius autem generis formae semper eodem loco collocarentur necesse erat.[2]) Quoniam vero quomodo formae elisione truncatae trimetro immissae sint, iam Verrall in commentatione laudata exposuit, ratio voces in fine trimetri ponendi maxime mihi videtur digna esse, quae accuratius indagetur.

---

[1]) **Elucet tragicis formas ante vocabula duabus consonis inchoata usurpantibus easdem similesve difficultates occurrisse atque epicis voces tribreves in vocalem desinentes versui heroico immissuris (cf. Singular und Plural p. 30). Vix saepius secunda ratione usi poetae formas in arsi soluta ponebant, quoniam tali modo in universum ea tantum bibrevia versui trimetro immissa esse constat, a quibus vocabulum tribreve incipiebat; cf W. Schulze, Quaestiones epicae p. 477. De tertia et quarta ratione vide C. F. Müller, De pedibus solutis in dialogorum senariis Aeschyli, Sophoclis, Euripidis, Berol. 1866, p. 119sqq. Kuehner-Blass, Ausführliche Grammatik u. s. w. I 1³ p. 220sqq.**

[2]) **Adde quod eorum vocabulorum numerus satis magnus est, quae elisione truncari non licebat (e. c. γόνυ, περί, ὅτι, τίνι, τινί, χερί, ποδί, χθονί, φρενί alia).**

Quapropter liceat singula genera vocabulorum enumerare, quae quidem saepissime in exitu trimetri [aut tetrametri trochaici[1])] locum habeant.

1. **Formae nominum:** φίλε, ξένε, τροφέ; βουλευτήρια, μυστήρια, παστήρια; δόρυ, γόνυ, στόμα; ὁρίσματα, αἰνίγματα, θεσπίσματα; χερί-χέρα, φρενί-φρένα, ποδί-πόδα.

2. **Formae adiectivorum et participiorum:** ἔνδικα, κακά, ἄξια; εἰδότι, ἠδικηκότα, πεπραγότα, ἥσσονα.

3. **Formae verborum:** ἄγε, λέγε, λαβέ, φέρε, ἔχε; ἐξηκόντισα, ἤλπισα, ἀπώλεσα; διώλεσε, διήνυσε, διέφθορε, κατέκτανε; φροντίζετε, κτείνετε, κομίζετε, παιδεύετε; ἀφίκετο, ἀπώλετο, ἐδέξατο, διέπτατο; κεκτήμεθα, ἐσκευάσμεθα, ἐξορθούμεθα.

4. **Pronomina:** ὅδε, τόδε, τάδε, τοιάδε, τίνι-τίνα, τινί-τινά, ἐμέ.

5. **Numeralia:** ἕνα, δύο, δέκα.

6. **Praepositiones:** περί, ἀπό, ὑπό, ἐπί, κατά, μετά, παρά.

7. **Adverbia:** τάχα, μέγα, ἐνθάδε, τότε.

8. **Coniunctiones:** ὅτι, ἵνα.

9. **Particulae:** ἔτι, ποτέ.

10. **Vocabula monosyllaba, quibus antecedunt verborum formae in syllabam brevem exeuntes:** διῆλθέ τι, ἡσσῶντό τε, παροῦσί τε, ταρβοῦσά τε, διαφεύγουσί γε, εὐτυχοῦσι δέ, μεμνήσεσθε δέ, αἰδέσθητί με, ἐῶσί με, κτενοῦσί σε, μέμψαιτό σε, τὰ σά, σύ με, δέ με, τέ σε, γέ σε, δέ σε.

Haec sufficiat pro multis pauca exempla attulisse. Ad rem plane intellegendam tragicos ipsos inspicias: iam videbis vix denos versus continuo sese excipientes exstare, in quibus non bina vel plura eiusmodi exempla inveniantur.[2])

---

[1]) De hoc enim versu eadem quae de trimetro valere inde comparet, quod tragici tetrametro utebantur catalectico.

[2]) Placet adnotare easdem fere verborum formas apud Senecam quoque in exitu trimetri reperiri:

a) **Formae nominum:** plaga, mora, dea, via, nota, era; loca, iuga, Pergama, conubia, vada, oscula; vulnera, viscera, numina, ubera; face, caligine, obice, Iove, nive, prece, grege, nece, vice, aggere, indole, cacumine, pede, tempore, bove, hospite, Styge, rate, pectore.

b) **Formae adiectivorum:** fera, mala, bona, horrida.

c) **Formae verborum:** opprime, pete, age, trahe, excipe, gere, tege, indue, eripe, attrahe, preme, cape, expue, exige, exue, erue, avehe, sine, fuge, quate, incipe, strue, rape, cole; appellite; flectere.

d) **Pronomina:** mihi, tibi, sibi.

Quoniam igitur formas nostras consilio atque ratione in terminationem trimetri transiectas esse negari nequit, facile suspiceris poetas, ut formas in finem versus cogerent, seu ipsas seu quae vocabula eis proxima erant locis a natura debitis nonnunquam vi movisse. Nec vero, si quis id unum respiciens tragicos perlegerit, eum effugiet structuram verborum hic illic inversam, vocabula quaedam, quibus locis exspectaveris, eis non posita, collocationem insolentiorem atque audaciorem vocum nostrarum gratia effectam esse, quamvis concedi debeat poetas, etiamsi in verbis collocandis nimium sibi indulgebant, diligentissime id adnisos esse, ne durior ordo vocabulorum acrius ad audientium aures accideret. Liceat exempla pauca adiungere. Interdum coniunctionis ὅτι causa ordo verborum invertitur:

Soph. Ant. 276 πάρειμι δ' ἄκων οὐχ ἑκοῦσιν, οἶδ' ὅτι.
Eur. Phoen. 1617 ἦδ' ἡ θανοῦσα; ζῶσά γ' ἂν σάφ' οἶδ' ὅτι.
Soph. Ant. 758 ἄληθες; ἀλλ' οὐ τόνδ' Ὄλυμπον, ἴσθ' ὅτι,
χαίρων ἐπὶ ψόγοισι δεννάσεις ἐμέ.

Persaepe pronomen ὅδε (τόδε) a substantivo suo seiunctum in fine versus exstat:

Eur. Suppl. 104 τίς δ' ὁ στενάζων οἰκτρὸν ἐν πύλαις ὅδε;
ibid. 391 στρατὸς δὲ θάσσει κἀξετάζεται παρὼν
Καλλίχορον ἀμφὶ σεμνὸν εὐτρεπὴς ὅδε.
Eur. Hipp. 609 ὁ μῦθος, ὦ παῖ, κοινὸς οὐδαμῶς ὅδε.
Eur. Herc. 1039 ὃ δ' ὥς τις ὄρνις ἄπτερον καταστένων
ὠδῖνα τέκνων, πρέσβυς ὑστέρῳ ποδὶ
πικρὰν διώκων ἤλυσιν πάρεσθ' ὅδε.
ibid. 488 πατὴρ δὲ πατρὸς ἑστιᾷ γάμους ὅδε.
Eur. Hec. 1241 ὅμως δ' ἀνάγκη· καὶ γὰρ αἰσχύνην φέρει,
πρᾶγμ' ἐς χέρας λαβόντ' ἀπώσασθαι τόδε.[1])

En habes aliquot exempla, ubi dativus *mihi* sextum versus pedem explet: Herc. 1. 40. 117. 207. 296. 338. 380. 382. 418. 996. 1018. 1147. 1153. 1167. 1184. 1198. 1224. 1242. 1243. 1279. 1284. 1303. Troad. 28. 357. 557. 577. 625. 646. 703. 964. 973. 983. Phoen. 2. 31. 56. 102. 176. 282. 240. 311. 515. 518. 651. Med. 7. 142. 235. 280. 458. 494. 497. 946. 992 etc. Quibus exemplis denuo comprobatur i finalem dativi *mihi* (cf. Lindsay, The Latin Language p. 422) ante Senecam correptam esse.

[1]) Quamquam etiam apud prosae orationis scriptores verba ex legibus grammaticis arte cohaerentia aliis vocabulis distracta non

Tertium artificium est, si sententia, quam ex legibus grammaticis ab imperativo λέγε pendere decuit primaria facta praeponitur imperativo succedente:

Soph. Trach. 236	ποῦ γῆς; πατρῴας εἴτε βαρβάρου; λέγε.
Soph. Oed. Col. 893	τὰ ποῖα ταῦτα, τίς δ' ὁ πημήνας; λέγε.
ibid. 1170	μή μου δεηθῇς. πράγματος ποίου; λέγε.
ibid. 1415	ὦ φιλτάτη, τὸ ποῖον, 'Αντιγόνη; λέγε.
Soph. Ant. 1174	καὶ τίς φονεύει; τίς δ' ὁ κείμενος; λέγε.
Eur. Iph. Taur. 738	τί χρῆμα δράσειν ἢ τί μὴ δράσειν; λέγε.
Eur. Med. 748	τί χρῆμα δράσειν ἢ τί μὴ δράσειν; λέγε.
Eur. Ion. 1428	δώρημ' 'Αθάνας ἢ τέκν' ἐντρέφειν λέγε.

His cognitis ex omnibus quae p. 63 memoravimus verborum generibus in unum accuratius inquiramus: dico praepositiones περί, ἀπό, ὑπό, μετά, παρά, ἐπί.

Eur. Hel. 946	λόγους ἀκοῦσαι τίνας ἐρεῖ ψυχῆς πέρι.
ibid. 762	ὅπως δ' ἐσώθης, ὦ τάλας, Τροίας ἄπο.
Eur. Herc. 853	τιμὰς πιτνούσας ἀνοσίων ἀνδρῶν ὕπο.
Eur. I.A. 526	ποικίλος ἀεὶ πέφυκε τοῦ τ' ὄχλου μέτα.
Eur. Bacch. 1224	σὺν τῷ γέροντι Τειρεσίᾳ Βακχῶν πάρα.
Eur. Phoen. 1096	τάξας, ὁπλίτας δ' ἀσπιδηφόροις ἔπι.

In his versibus praepositio ultimam sedem trimetri explet. Praeterea autem animadvertitur praepositionem ubique in anastropha legi. Cuius rei quidnam causae fuerit, ambigi potest. Namque iudicari debet ex necessitate eiusmodi praepositiones in finem versus transiciendi sola liberiorem collocationem qua anastropha efficitur non intellegi. Neque enim exempla desunt, ubi praepositio quamquam in sexto pede trimetri exstat, collocationem usitatam retineat; cf.

Eur. El. 852	ἤκουσαν, ἔσχον κάμακας· ἐγνώσθη δ' ὑπὸ γέροντος ἐν δόμοισιν ἀρχαίου τινός.
Soph. O.R. 555	ἔπειθες ἢ οὐκ ἔπειθες, ὡς χρείη μ' ἐπὶ τὸν σεμνόμαντιν ἄνδρα πέμψασθαί τινα;

---

raro locis satis conspicuis (i. e. in initio vel fine enuntiati) poni constat, quo maiorem gravitatem assequantur (cf. e. c. Dem. 18,158; Boldt, De liberiore linguae Graecae et Latinae collocatione verborum capita selecta, Diss. Gottingae 1884 p. 78), tamen tragicos locis allatis collocationem insolentiorem adscivisse liquet non rhetoricis solum sed metricis quoque rationibus adductos.

Atqui positionem insolentiorem praepositionum necessitati metricae, cui poetae in eiusmodi vocabulis versui intexendis parebant, arte adstrictam fuisse liquet. Etenim id unum memineris velim apud tragicos in fine trimetri et tetrametri multo saepius interpungi quam in medio versu [1]). Inde cum compareat praepositiones, ut pote quae saepissime in terminationibus versuum locum habeant, non raro in fine enuntiati, i. e. in anastropha positas inveniri, traiectionem praepositionum necessitate metrica effectam esse iudicabimus. Quod ne male intellegatur, nonnulla de historia huius collocationis statuamus necesse est. Tragici enim, ut satis constat, non primi praepositionem in anastropham admiserunt. Nam quicumque obiter modo in Homeri carminibus versati sunt, non nesciunt traiectionem praepositionis morem sermonis Graeci inde ab antiquissimis temporibus proprium esse [2]). Accedit quod eadem consuetudo in aliis quoque linguis velut Sanscritica [3]) vel Latina [4]) reperitur. Quapropter vix infitiandum erit traiectionem praepositionum morem linguarum, quas hodie novicio nomine Indogermanicas appellare solent, communem esse. At quamvis id verum sit, tamen hanc collocationem aetate tragicorum non iam usitatam fuisse inde

---

[1]) Ad eam rem — quamvis perfacile cognosci possit — melius intellegendam moneo in stichomythia, quae vocatur, semper fere finem versus simul finem enuntiati esse. Verum etiam in orationibus multos versus continentibus saepissime sententiae exitu versuum terminantur; in Euripidis Orestis vv. 866—956, ut exemplo utar, 21 ies in medio versu, 26 ies in fine trimetri interpungitur (· ; .).

[2]) Cf. Kuehner-Blass l. c. I 1[3] p. 333 sqq.; Kuehner-Gerth l. c. p. II 1[3] p. 552 sqq.; Boldt l. c. p. 25 sqq. Sed adnotamus iam apud Homerum praepositionem nomini aut antecedere aut postponi, prout versus postulat; cf. β 247 . . .κατὰ δῶμα . . . et η 144 . . . δόμον κάτα . . .

[3]) In lingua Sanscritica praepositiones apud scriptores prosae orationis locum post substantivum habent praeter *ā* et *purā*; cf. Delbrück, Vergleichende Syntax der Indogermanischen Sprachen I p. 658.

[4]) Cf. Degering, Beiträge zur historischen Syntax der lateinischen Sprache, Diss. Erlangen 1893; Neue-Wagener, Formenlehre der lateinischen Sprache II[3], p. 942 sqq.

vel optime concluditur, quod scriptores prosaici Platone sane excepto[1]) praepositionem ante nomen ponunt[2]). Hinc patet, quid poetae tragici in praepositione substantivo subicienda ausi sint: namque causis metricis coacti ad proavorum consuetudines refugientes ex poesi vetusta usum indagaverunt, qui tunc neque apud scriptores prosae orationis neque in sermone cotidiano vigebat[3]).

Sed ne diutius in rebus apertissimis demoremur, iam in singulas praepositiones accuratius inquiramus[4]).

1) περί: Ut ab ea praepositione exordium faciamus, quae interdum etiam apud scriptores prosaicos in anastropha legitur, primo loco id memorandum est praepositionem

---

[1]) Is enim — ut in universum poetarum sermonem imitatur (cf. Singular und Plural p. 248 sqq.) — praepositionem περί cum genetivo coniunctam substantivo inde pendenti nonnunquam subicit aliis vocabulis interpositis; cf. Kuehner-Blass I 1³ p. 333.

[2]) Comicorum vero poetarum Aristophanes praepositionem περί cum genetivo dictam 15 ies in anastropham admittit; praeterea et apud illum et apud ceteros comicos traiectio praepositionum in eis tantum versibus invenitur, ubi poetas tragicos aut imitantur aut illudunt (cf. Tycho Mommsen, Beiträge zu der Lehre von den griechischen Präpositionen, Berl. 1895, p. 644 sq. 653 sq.; Kuehner-Gerth l. c. II 1³ p. 455). Hinc videtur colligendum esse anastropham praepositionis περί etiam in volgari consuetudine usitatam fuisse; idem vel eo comparet, quod περί cum genetivo dicta bis in inscriptionibus Atticis (cf. Meisterhans, Grammatik der Attischen Inschriften, ed. alt., Berlin 1889, p. 180 adn. 1496) ad anastropham admittitur.

[3]) Quam acriter traiectio praepositionum aures Atheniensium saeculi quinti laeserit, parodia poetarum comicorum docet (vide adn. 2). Cf. etiam Aristot. poet. c. 22 p. 1459 a 1: Ἀριφράδης τοὺς τραγῳδοὺς ἐκωμῴδει, ὅτι ἃ οὐδεὶς ἂν εἴποι ἐν τῇ διαλέκτῳ, τούτοις χρῶνται, οἷον τὸ 'δωμάτων ἄπο' ἀλλὰ μὴ 'ἀπὸ δωμάτων' καὶ τὸ 'σέθεν' καὶ τὸ 'ἐγὼ δέ νιν' καὶ τὸ ''Αχιλλέως πέρι', ἀλλὰ μὴ 'περὶ Ἀχιλλέως' καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα.

[4]) Vix addatur oportet tragicos praeter illas, quas nos in quaestionem vocabimus, praepositiones alias hic illic in anastropha collocavisse velut ὑπέρ; id quoque metri gratia factum esse inde apparet quod hoc vocabulum versui inseri non poterat nisi ante verbum a consona incipiens.

περί apud Platonem nomen suum non subsequi nisi cum genetivo coniunctam, tragicos contra praepositionis etiam accusativum regentis talem positionem admisisse[1]; cf. Aesch. Pers. 59 sqq.

τοιόνδ' ἄνθος Περσίδος αἴας
οἴχεται ἀνδρῶν,
οὓς πέρι πᾶσα χθὼν 'Ασιᾶτις
θρέψασα πόθῳ στένεται μαλερῷ.

Atqui apud tragicos quoque traiectio praepositionis cum genetivo structae praevalet, cuius usus diversa genera exemplorum distingui possunt.

a) Atque primum nonnullos locos afferre liceat, ubi praepositio substantivo proxime postponitur:

Aesch. Eum. 630[2]) ψήφῳ διαιρεῖν τοῦδε πράγματος πέρι.
Soph. Ant. 283 πρόνοιαν ἴσχειν τοῦδε τοῦ νεκροῦ πέρι.
Eur. Suppl. 446 κτείνει, δεδοικὼς τῆς τυραννίδος πέρι.

Aesch. Ag. 843. Cho. 718. Eum. 617. Soph. Oed. R. 94. El. 412. 1492. Ai. 442. 747. Trach. 77. Oed. Col. 423. Fr. 103,5. Eur. Andr. 387. 713. Suppl. 446. 932. El. 548. 564. 1248. 1259. 1264. Hipp. 708. Or. 758. 851. 1318. Alc. 520. Heraclid. 481. 984. Hel. 758. 946. Med. 545. 674. Phoen. 1083. Troad. 900. 975. Iph. Aul. 902. Iph. Taur. 924. 1188. Ion. 77. 239. 248. 303. 757[3]).

b) Nonnumquam praepositio inter substantivum et adiectivum aut inter adiectivum et substantivum sedem habet[4]).

---

[1]) Haec omnia diligentissime iam observavit Tycho Mommsenus, Gebrauch von σύν und μετά c. Gen. bei Euripides, Programm des staedt. Gymnasiums zu Frankfurt a/M. (= Beiträge zu der Lehre von den griechischen Präpositionen p. 76 sqq.), qua in commentatione valde laudabili non de his tantummodo, verum etiam de reliquis praepositionibus breviter verba fecit.

[2]) Exempla Aeschylea et Sophoclea iam collecta inveniuntur in lexicis Dindorfii et Ellendtii (cf. p. 18 adn. 3).

[3]) Hic etiam eos locos congessi, ubi praepositio ad duo nomina pertinens posteriori subicitur; cf. Aesch. Ag. 843 εἴτ' οὖν θανόντος καὶ ζῶντος πέρι λέγω.

[4]) Ceteroqui grammatici veteres in eiusmodi locis non semper ἀναστροφὴν τόνου agnoverunt. Namque sicut Aristarchus anastropham

α) Praepositio inter substantivum et adiectivum exstat:

Soph. Oed. C. 787 οὐκ ἐξ ἑνὸς στείλαντος, ἀλλ᾽ ἀνδρῶν ὕπο
πάντων κελευσθείς [1]).

β) Praepositio inter adiectivum et substantivum legitur:

Aesch. Eum. 114 ἀκούσαθ᾽ ὡς ἔλεξα τῆς ἐμῆς πέρι
ψυχῆς, φρονήσατ᾽, ὦ κατὰ χθονὸς θεαί.

Maioris fere momenti quam quae hucusque attulimus exempla ea mihi videntur esse, ubi praepositio aliis vocabulis interpositis a nomine inde pendenti seiungitur.

c) Praepositio uno vocabulo a substantivo distrahitur.

Aesch. Sept. 248 οὐκοῦν ἔμ᾽ ἀρκεῖ τῶνδε βουλεύειν πέρι.
Aesch. Cho. 86 πομποί, γενέσθε τῶνδε σύμβουλοι πέρι.
Soph. Phil. 621 καὐτῷ παραινῶ κεἰ τίνος κήδει πέρι.
Soph. Trach. 91 πᾶσαν πυθέσθαι τῶνδ᾽ ἀλήθειαν πέρι.
Eur. Hec. 292 καὶ τοῖσι δούλοις αἵματος κεῖται πέρι.
Eur. Or. 491 πρὸς τόνδ᾽ ἀγὼν τίς σοφίας ἥκει πέρι.

Aesch. Pers. 225. Suppl. 369. Soph. Oed. R. 707. Ai. 936. Eur. Andr. 240. Hipp. 1168. Med. 66. 925. Heraclid. 382. Alc. 178. Iph. Taur. 734. 964. 1077. Ion. 756. fr. 67. 795,4. 850,2.

d) Praepositio duobus vocabulis a nomine seiungitur:

Aesch. Pers. 329 τοσόνδε ταγῶν νῦν ὑπεμνήσθην πέρι.
Aesch. Cho. 551 τερασκόπον δὴ τῶνδέ σ᾽αἱροῦμαι πέρι.
Soph. Ant. 214 καὶ τῶν θανόντων χὠπόσοι ζῶμεν πέρι.
ibid. 682 λέγειν φρονούντως ὧν λέγεις δοκεῖς πέρι.
Eur. Ion. 362 σιγῶ· πέραινε ὧν ἀνιστορεῖς πέρι.
ibid. 588 πατέρα σ᾽ἀνευρών· ὧν δὲ γιγνώσκω πέρι.

---

esse nolebat nisi substantivum antecedebat, ita Ptolemaeus Ascalonites postulabat, ut accentus praepositionis retraheretur, si adiectivum antecedebat insequente substantivo. Apollonius et Herodianus vero et hic et illic praepositionem in anastropha poni maluerunt; cf. schol. Ven. A. Il. B 839; Lehrs, Quaestiones epicae p. 68 sqq.; Boldt l. c. p. 26; Wackernagel, Beiträge zur Lehre vom griechischen Akzent, Basel 1893, p. 36; Kuehner-Blass l. c. I 1³ p. 333.

[1]) Exemplum ubi περί in talem positionem admittitur non inveni.

Aesch. Cho. 780. Soph. Ant. 193. El. 1111. Eur. Herc. 65. Iph. Taur. 813.

e) Praepositio tribus vel quattuor vocabulis a substantivo dirimitur:

Eur. fr. 402 νόμοι γυναικῶν οὐ καλῶς κεῖνται πέρι.
Eur. Hipp. 92 οὐκ οἶδα· τοῦ δὲ καί μ'ἀνιστορεῖς πέρι;

f) Praepositio sextum eiusque nomen primum pedem trimetri explet:

Eur. Suppl. 859 φίλων ἀληθῆ καὶ δίκαι' εἰπεῖν πέρι.
Eur. Hipp. 312 τοῦδ' ἀνδρὸς αὖθις λίσσομαι σιγᾶν πέρι.
Eur. Or. 847 ψυχῆς ἀγῶνα τὸν προκείμενον πέρι.
Eur. fr. 365 αἰδοῦς δὲ καὐτὸς δυσκρίτως ἔχω πέρι.[1])

Denique exemplum apponemus, quo neque audacius neque insolentius ullum inveni:

Soph. Ai. 792 οὐκ οἶδα τὴν σὴν πρᾶξιν, Αἴαντος δ'ὅτι,
θυραῖος εἴπερ ἐστίν, οὐ θαρσῶ πέρι.

Videmus tragicos paulatim id commisisse, ut praepositionem toto versu a nomine inde pendenti distraherent. Sed antequam de his rebus accuratius agamus, in reliquas praepositiones simili modo inquiratur oportet.

2) ἀπό: a) En habes nonnulla exempla, ubi praepositio ἀπό nomine suo proxime succedit. Aesch. Pro. 811. Pers. 460. 614. 799. fr. 304,6. Soph. El. 65. 707. 1231. Phil. 647. O.R. 712. 1400. O.C. 899. Ai. 1229. fr. 161. 312,2. 524,8. 598,4. Eur. Andr. 73. 321. Suppl. 88. El. 35. 794. Hipp. 83. 514. Or. 18. 44. 53. 65. 278. 726. Bacch. 45. 791. 1049. 1115. Hel. 275. 391. 762. Herc. 320. 867. 1093. 1421. Alc. 493. Med. 216. Troad. 1264. Iph. Taur. 1201. Ion. 1003. fr. 739.

---

[1]) Ab his exemplis separandum esse censeo Aeschyli Agamemnonis versum 1359.

1358 οὐκ οἶδα βουλῆς ἧστινος τυχὼν λέγω·
τοῦ δρῶντός ἐστι (sic libri, ἄν τι Weil) καὶ τὸ βουλεῦσαι πέρι.

Quamquam quemadmodum versus explicetur, non satis mihi constat, tamen περί hoc loco adverbium quam praepositionem esse maluerim.

b) Praepositio aliis vocabulis a substantivo seiungitur: Soph. O.R. 1359. fr. 520. Eur. Herc. 826. Med. 1174. Hec. 240. 513. Suppl. 213. Andr. 203. Bacch. 620. Hel. 34. Phoen. 1437. I.T. 88. fr. 384,2. 1070,2.

3) ὑπό: haec praepositio cum genetivo, dativo, accusativo coniuncta traiectionem patitur, etsi exempla secundi et tertii generis rara sunt; cf.

Aesch. Pro. 363 καὶ νῦν ἀχρεῖον καὶ παράορον δέμας
κεῖται στενωποῦ πλησίον θαλασσίου
ἰπούμενος ῥίζαισιν Αἰτναίαις ὕπο.
Eur. Herc. 792 ὥρουον ἄλλος ἄλλοσ', ἐς πέπλους ὃ μὲν
μητρὸς ταλαίνης, ὃ δ' ὑπὸ κίονος σκιάν,
ἄλλος δὲ βωμὸν ὄρνις ὣς ἔπτηξ' ὕπο.

Creberrime, ut consentaneum est, praepositio genetivum regens in anastropha ponitur:

a) Praepositio substantivum proxime subsequitur: Aesch. Pers. 755. 817. Suppl. 238. 499. 934. Sept. 286. 1024. Ag. 541. 587. Soph. Phil. 7. 583. O.R. 949. Trach. 1077. Ant. 223. Ai. 498. fr. 140,4 598,2. Eur. Andr. 190. 728. 1069. Hec. 351. 431. 597. 762. 1215. Suppl. 402. 421. 528. Or. 232. 407. Hipp. 8. Bacch. 455. 755. 758. 759. 1226. Herc. 20. 296. 853. 1247. 1334. Heraclid. 401. Alc. 737. Med. 34. 224. 1126. 1142. Cycl. 3. I.A. 335. 1274. Ion. 596. 928. Hel. 599. fr. 481. 591,4. 812,2. 898,10. 1038.

b) Praepositio aliis vocabulis a nomine distrahitur: Soph. Trach. 1160. Phil. 334. El. 553. Eur. Suppl. 877. Or. 1580. Ion. 310. 1311. Hel. 600. 852. Herc. 289. Heraclid. 50. Troad. 71. 390. 461. I.T. 586. Bacch. 325. 634. Phoen. 292. Alc. 942. fr. 1130.

4) μετά: Raro fit, ut praepositio μετά cum dativo vel accusativo coniuncta in anastropha posita legatur; cf. Aesch. Pers. 613.

609 . . . παιδὸς πατρὶ πρευμενεῖς χοὰς
φέρουσ', ἅπερ νεκροῖσι μειλικτήρια,
βοός τ' ἀφ' ἁγνῆς λευκὸν εὔποτον γάλα,

τῆς τ᾽ ἀνθεμουργοῦ στάγμα, παμφαὲς μέλι,
λιβάσιν ὑδρηλαῖς παρθένου πηγῆς μέτα.[1])
Eur. Suppl. 670 ἀκούσαθ᾽· ἡμεῖς ἥκομεν νεκροὺς μέτα
θάψαι θέλοντες.[2])

De eadem praepositione genetivum regente Tycho Mommsenus ita iudicavit (l. c. p. 17): 'Bei Euripides ist fast die Hälfte aller Fälle von μετά c. Gen. anastrophisch behandelt, während bei Sophokles reichlich ein Drittel, bei Aischylos sogar nur ein Siebentel in der Anastrophe steht.' Restat, ut exempla addam.

a) Praepositio nomini proxime subicitur: Aesch. Pers. 613. Soph. El. 700. Ai. 950. Phil. 298. O.R. 247. O.C. 1636. Ant. 73. Eur. Bacch. 363. 736. 1273. Andr. 1065. 1257. Suppl. 592. El. 628. Hipp. 876. Med. 897. Phoen. 894. 1117. 1349. Troad. 872. 940. I.A. 65. 526. 729. 923. 1110. I.T. 756. 1300. 1420. Ion. 1043.

b) Praepositio vocabulis interpositis a nomine seiungitur: Soph. O.R. 414. 990. O.C. 639. Ant. 70. Eur. Andr. 1060. Hel. 289.

5) παρά: Aeschylus et Sophocles praepositionem παρά cum solo genetivo dictam accentu retracto substantivo postponunt. Euripides autem praepositionem, etiamsi cum dativo vel accusativo coniuncta est, in traiectionem admittit:

a) παρά cum genetivo coniuncta.

α) Praepositio nomini proxime succedit: Aesch. Pro. 700. Pers. 388. Ag. 265. 858. Cho. 90. 122. Suppl. 227. Soph. O.R. 95. 704. 714. O.C. 1423. Ai. 663. El. 34. Eur. Bacch. 305. 1224. Phoen. 708. 863. 1103. Troad. 56. I.T. 792. Ion. 1212. 1319. 1556. Andr. 172. 958. Hipp. 910. Or. 69. 875. fr. 481.

β) Praepositio aliis vocabulis a substantivo seiungitur; Aesch. Pro. 634. 988. Cho. 850. Soph. Ant. 1012.

---

[1]) Vide etiam Soph. Phil. 343. Eur. Or. 1026. I.A. 494.
[2]) Cf. Alc. 483.

Trach. 370. Ai. 1029. Eur. Or. 643. Hel. 15. I.A. 1138. I.T. 818. Phoen. 33.

b) παρά cum dativo dicta: Eur. Bacch. 1268. I.A. 456. El. 62.

c) παρά cum accusativo dicta: Eur. Hel. 24. Ion. 1227. Suppl. 637.

6) Praepositio ἐπί.

a) cum genetivo coniuncta: Aesch. Pers. 449. Soph. Ant. 189. Eur. Bacch. 1070. Herc. 1008. Phoen. 1452. 1467. I.T. 102. 1170. 1377. Ion. 38. 1258. Hec. 778. Suppl. 1045. El. 6. 623. Cycl. 384. fr. 495,35. 530.

b) cum dativo coniuncta: Aesch. Suppl. 1003. Eur. Phoen. 1096. 1379. I.A. 615. Ion. 1158. Hipp. 32.

c) cum accusativo coniuncta: Eur. Hel. 394. Ion. 1529.

His expositis relinquitur, ut duas praepositiones adiciamus, quae rarissime ad traiectionem admittuntur: διά et κατά.

διά: Aesch. Ag. 590

καὶ τίς μ'ἐνίπτων εἶπε 'φρυκτωρῶν δία
πεισθεῖσα Τροίαν νῦν πεπορθῆσθαι δοκεῖς;'

κατά apud Aeschylum nusquam, apud Sophoclem et Euripidem raro anastropham patitur; cf. Soph. Ai. 302. Eur. Cycl. 448. Andr. 306. 760.

Quodsi quae adumbravimus exemplisque additis declaravimus breviter amplectimur, iudicandum est traiectionem praepositionum metro iubente in universum frequentissime a poetis tragicis adscitam esse eosque in his vocabulis a nominibus distrahendis atque separandis summam licentiam nonnunquam sibi sumpsisse [1]). Praeterea autem aliud non

[1]) Cadit id praecipue in praepositionem περί cum genetivo dictam, quae tam frequenter substantivum subsequitur, ut e. c. apud Sophoclem unus contrarius locus (Ai. 150; Ellendt l. c. s. v.) reperiatur. Cuius rei quae causa peculiaris fuerit, ambigi nequit. Namque

minus memoratione dignum est, quod silentio a nobis hucusque praetermissum exempla comprobant. Facile enim cognoscitur Sophoclem saepius quam Aeschylum, illo autem saepius Euripidem traiectionem in usum vocavisse, quam in rem Tycho Mommsenus l. l. p. 19 sq. tam accurate inquisivit, ut non possim, quin verba eius adscribam: '... So hat Pindar überhaupt nur höchstens 20, Aeschylus über 50, Sophocles über 80, Euripides mindestens 380 Beispiele der Umkehr. Im Verhältnis zu der Gesamtzahl der Präpositionalconstructionen bei jedem dieser Dichter stellt sich die Scala so heraus, dass ungefähr bei Pindar höchstens jede 60ste, bei Aeschylus jede 30ste, bei Sophocles jede 27ste, bei Euripides aber jede 17te oder 18te Präposition in der Anastrophe pura steht, so dass von ihm scheinbar die alt-epische Freiheit noch fast um das Doppelte überboten wird [1]).' Huic loco adice alterum, unde apparet causam traiectionis virum doctissimum haud effugisse (l. c. p. 24): 'Im Melos herrscht, namentlich bei ἀπό und ὑπέρ, die Nicht-Anastrophe, sonst aber die Anastrophe vor, wahrscheinlich weil hier die Gefahr eines allzu prosaischen Tones näher lag, dann aber auch deshalb, weil der Ausgang des Trimeters solche leichte Wörter von zwei kurzen Silben liebte, ein Grund, warum überhaupt diese zur Umkehr als die geeignetsten für das Drama angesehen wurden.'

II.

Quod ad apocopam praepositionum attinet, dialecti linguae Graecae in duas partes dividuntur, quarum altera Ionicam et Atticam, altera ceteras dialectos continet. Sicut in his apocopa praepositionum usitatissima est, ita illas in

---

sicut poetis reliquarum quae attulimus praepositionum litteram finalem elidere licitum erat, ita praepositionis περί solam integram formam usurpare cogebantur.

[1]) Adde, quod e. c. praepositionem ἀπό aliis vocabulis interpositis a nomine unus Euripides distraxit.

universum eam sprevisse constat[1]). Namque et apud Herodotum exempla apocopae rarissima sunt (velut ἀμβολάδην, ἀμβώσας [= ἀναβοήσας] cf. Kuehner-Blass l. c. p. 180) et scriptorum Atticorum unus Xenophon similes formas sibi indulsit[2]). Inde qui usus apocopae apud poetas fuerit, colligitur. Nihil miri habet, quod apud epicos, quorum sermo ex formis Aeolicis et Ionicis constet, exempla apocopae hic illic inveniuntur. Nec minus consentaneum est et Pindarum, quippe qui dialecto Dorica utatur, saepissime apocopam admisisse et poetas comicos eiusmodi formas plane aspernatos esse[3]). Elucet usum apocopae apud singulos poetas talem fuisse, ut eam aut admitterent aut spernerent, prout dialectus, qua quisque utebatur, iubebat. His concessis nullo pacto intellegi confitendum est, cur poetae tragici in deverbiis, ubi dialectum Atticam cum formis Ionicis vel Doricis rarissime[4]) permixtam[5]) exhibebant, certa quaedam verba (velut κατθανεῖν) usurpantes semper apocopam praetulerint. Quoniam ea res non indigna videtur esse, quae denuo investigetur[6]), exempla apocopae quae quidem collegerim enumerabo, qua in re ad illud maxime animum attendamus velim quibus in partibus tragoediae singulae formae reperiantur.

---

[1]) Cf. Kuehner-Blass I 1³ p. 177; Hoffmann, Die griechischen Dialekte, 3. Bd. Der ionische Dialekt, Gottingae 1898 p. 296 sqq.; Kretschmer, Glotta I p. 34 sqq. dissertationesque illo loco laudatas.

[2]) Kuehner-Blass I 1³ p. 180.

[3]) Cf. Speck, De Aristophanis dialecto, Diss. Vratislaviae 1878, p. 39.

[4]) Plerumque poetae metro commoventur, ut formas Ionicas vel Doricas auxilio arcessant; cf. Gerth, Quaestiones de Graecae tragoediae dialecto in Studien zur griech. und lat. Grammatik, herausgegeben von G. Curtius I 2 p. 198 sqq.

[5]) Kuehlstaedt, Observationes criticae de tragicorum Graecorum dialecto, Reval 1882, p. 103 sqq.; Gerth l. c. p. 191 sqq. W. Aly, De Aeschyli copia verborum capita selecta, Berol. 1906, p. 1 sqq.

[6]) Nonnulla exempla iam congesta inveniuntur apud Gerthium l. c. p. 248 sq.

In lyricis[1])	In deverbiis
ἄγκρισις Aesch. Eum. 365	—
δυσάγκριτοι Aesch. Suppl. 126	—
δυσαγκόμιστος Aesch. Eum. 262	—
ἀγκαλέομαι Aesch. Ag. 1021	—
ἀμμίγνυμι Aesch. Pers. 1052[2])	—
ἄμμιγα Soph. Trach. 839	—
ἀμβοάω Aesch. Pers. 572	—
ἀμβόαμα Aesch. Cho. 34	—
ἄμβασις Soph. O.C. 1070	—
ἀμπέμπω Aesch. Cho. 382	—
ἄμ Aesch. Pers. 566. Suppl. 350. 550[3])	—
ἀγκρεμάννυμι Eur. fr. 369,5	—
ἀμπάλλω Eur. Or. 322	—
ἀμπαύω Eur. Hel. 1385	—
ἀμπετάννυμι Eur. Hipp. 202. Phoen. 787. I.A. 34. Alc. 597	—
ἀμφαίνω Aesch. Suppl. 829. Cho. 815[4]). Eur. Herc. 918	—
ἀμπέτομαι Eur. Andr. 1219. I.T. 844. Or. 1376. Hec. 1100	—
ἀμποτάομαι Soph. fr. 485,2	—
παρβασία Aesch. Sept. 743[5])	—
παρβατός Aesch. Suppl. 1049	—
παρβάτης Aesch. Eum. 553[6])	—
καππίπτω Aesch. Ag. 1553. Cho. 329[7])	—
ἀγχάζω Soph. fr. 886	—
ἀνστάσεις Soph. El. 138	—

---

[1]) 'In lyricis' dicens et cantica et anapaestos intellego.

[2]) αὖ μεμίξεται traditur, id quod in ἀμμεμίξεται correxit Dindorf.

[3]) Suppl. 550 Λύδιά τ'<ἄγ> γύαλα. Pro τε, quod praebet codex L, cum Hermanno videtur scribendum esse τ'ἄγ metri gratia.

[4]) ἄλλα φανεῖ L, ἀμφανεῖ Hermann.

[5]) παρβασίαν ex lectione tradita (παραβασίαν) propter metrum restituit Porsonus.

[6]) περαιβάδαν L, παρβάταν Hermann.

[7]) καὶ τεκόντων L, καππεσόντων Weil.

In lyricis	In deverbiis
καπφθίνω Eur. Suppl. 984 [1])	—
ἀμπετής Aesch. Suppl. 781 [2])	—
ἀμμένω Soph. Trach. 528. 648. El. 1389. 1397. Eur. Cycl. 514	Soph. Trach. 335
ἐπαμμένω Aesch. Pro. 605. Soph. O.C. 1719 [3])	Aesch. Pers. 807
ἀντρέπω Soph. Ant. 1275	Aesch. Pers. 163
ἐπαντέλλω Eur. Herc. 1053. Phoen. 105	Aesch. Ag. 27. Cho. 282
πάρ Soph. Trach. 636 [4])	Aesch. Eum. 229
ἀνδαίω —	Aesch. Ag. 305
ἀμπίπτω —	Aesch. Ag. 1599 [5])
ἀμφέρω —	Aesch. Cho. 841
ἀμβάτης —	Eur. Bacch. 1107
ἀντολαί —	Aesch. Pro. 457. 707. 791. Ag. 7. 1180. Eur. Phoen. 504. fr. 482,2
ἀντέλλω —	Aesch. Sept. 535. fr. 300,7
προσάμβασις —	Aesch. Sept. 466. Eur. Phoen. 489. 744. 1173. Bacch. 1213. I.T. 97
ἐπαμβατήρ —	Aesch. Cho. 280
ἀμπνέω —	Soph. Phil. 883. Eur. Troad. 1277
ἀμπνοή —	Soph. Ai. 417. Herc. 869. Andr. 1137. I.T. 92
ἀμβαίνω —	Eur. Hec. 1263
ἀμβολαί —	Eur. Hel. 1297. Heraclid. 270
παρβαίνω —	Aesch. Eum. 763
καττίθημι —	Eur. Cycl. 547
κατθανεῖν Aesch. Ag. 1553. Pro. 276. 571. Eur. Alc. 232. Or. 1461. 1462.	Aeschylus: 5 ies, Sophocles: 10 ies, Euripides circiter: 50 ies. [6])

Ad exempla quae attulimus percensenda atque recte diiudicanda illud summum momentum mihi videtur afferre,

[1]) καταφθιμένου traditur, καπφθιμένου Elmsley.
[2]) ἀμπετήσαισ δόσωσ L, ἀμπετὴς ἄϊστος ὡς editores.
[3]) ἐπιμένει L, ἐπαμμένει Hermann.
[4]) παρα L, πάρ Triclinius.
[5]) ἄν· πίπτει libri, ἀμπίπτει Canter.
[6]) Accedit Soph. fr. 389; cf. Hesych. I p. 204: ἄνθρωσκε· ἄνω θρῶσκε, ὀρχοῦ Σοφοκλῆς Μώμῳ (trad. κώμῳ). Forma ἄνθρωσκε utrum in lyricis an in deverbiis locum habuerit, ambigi potest.

quod permagnus numerus formarum nonnisi in canticis vel anapaestis invenitur. Deinde vero nonnullae formae in lyricis saepius quam in deverbiis exstant. Ab altera autem parte quattuor formae frequentissime in deverbiis, rarissime aut omnino nullum in lyricis locum habent. Quodsi reputamus poetas, si omnes quas adscripsimus formas inde a primis temporibus pariter in deverbiis atque in lyricis adhibuissent, eas quoque quae nonnisi in lyricis leguntur procul dubio saepius in deverbiis usurpaturos fuisse[1]), ambigi nequit, quid de historia talium formarum statuendum sit. Tragici primo propter artissimam quae canticis tragoediae cum poesi lyrica est necessitudinem apocopam praepositionum in usum vocare non audebant nisi in partibus lyricis, unde formae paulatim videntur in deverbia migravisse. Cuius rei quid causae fuerit vix dubium est. Poetas enim nulla re nisi metro adductos esse, ut in versu trimetro ἀντολάς pro ἀνατολάς, προσάμβασις pro προσανάβασις, κατθανεῖν pro καταθανεῖν auxilio arcesserent, manifesto deprehenditur. Quod cum ita sit, denuo probavisse mihi videor tragicos morem temporibus suis neque in volgari consuetudine vigentem neque apud scriptores prosae orationis usitatum secutos esse necessitate metrica coactos. Rem ita sese habere vel eo comparet, quod poetae comici, quos apocopam praepositionum ut a dialecto Attica alienam sprevisse supra diximus, formis a tragicis usurpatis hic illic in tragicorum et lyricorum imitatione vel allusione usi sunt[2]).

---

[1]) Plurimae eiusmodi formarum in metrum iambicum melius conveniebant formis Atticis.

[2]) Aristoph. Ran. 1358. 1477. Pac. 1298; Speck l. c. p. 31.

Vita.

Natus sum Kurt Witte Posnaniensis a. d. XI Kal. Dec. a. 1885 patre Augusto matre Maria e gente Volkmann, fidei addictus evangelicae. Litterarum elementis imbutus inde ab a. 1897 ad a. 1904 Posnaniae gymnasium ad S. Mariam frequentavi. Tum Vratislaviae studiis philologicis incubui. Vere a. 1905 tres menses in Italia versatus inde cum revertissem Skutschio auctore usum numerorum singularis et pluralis apud poetas Graecos quem vocant poeticum accuratius investigare institui, quorum studiorum fructum publici iuris feci in libro qui inscribitur 'Singular und Plural, Forschungen über Form und Geschichte der griechischen Poesie' (Lpz. 1907). Similes quasdam quaestiones ad linguam Homericam pertinentes tractavi in commentatione quae propediem prodibit in altero fasciculo primi voluminis ephemeridis 'Glotta'. Hi me docuerunt viri docti:

Baumgartner, Cichorius, Ebbinghaus, Foerster, Freudenthal†, Hillebrandt, Hoffmann, Jacoby, Koch, Liebich, Muther, Norden, Preuss, Sachs, Skutsch, Wendland, Zacher, Ziekursch.

Ad seminaria aditum mihi praebuerunt Cichorius, Ebbinghaus, Foerster, Freudenthal, Norden, Preuss, Skutsch, Wendland, Ziekursch.

Quibus omnibus debitas gratias et habeo et semper habebo, Skutschium autem qui non solum, ut hanc dissertationem scriberem, me hortatus est, verum etiam semper studia mea benignissime fovit gratissimo usque animo persequar.

Theses.

1. Plut. praec. ger. rei publ. p. 798b legendum est παρωρμημένον ὑπὸ τοῦ λόγου πρὸς πολιτείαν καὶ βουλόμενον ἀξίως . . .
2. Sen. epist. 9,18 genuina lectio sic videtur restituenda: 'nihil', inquit, 'omnia mea mecum sunt'.
3. Horatius carm. II 10 'rectius vives . . . neque altum semper urguendo neque . . . nimium premendo litus iniquum . . .' memor fuit versus cuiusdam Euripidis Antiopae fabulae (Fr. 194,3 N. [2]) similisve loci: ἐγὼ γὰρ οὔτε ναυτίλον φιλῶ τολμῶντα λίαν οὔτε προστάτην χθονός.
4. Hom. Od. ι 474 recentiori poetae debetur, qui hoc carmen in eam quam nunc legimus formam redegit.

Argumentum.

p.

Caput I. Quomodo poetae tragici Graeci supplices induxerint . 5

Caput II. Quomodo poetae tragici Graeci praepositionum et anastropha et apocopa usi sint 61

I. De praepositionum anastropha 61

II. De praepositionum apocopa 74

